

VLAAMSE RAAD

ZITTING 1992-1993

HANDELINGEN 1-2-3-4-5-6

VERGADERINGEN VAN OKTOBER 1992

ACTUELE INTERPELLATIES

ACTUELE VRAGEN

BENOEMING VAN HET BUREAU

BENOEMING VAN DE VLAAMSE REGERING

COMMISSIE LAAKBARE PRAKTIJKEN

DIALOOG VAN GEMEENSCHAP TOT GEMEENSCHAP

HULPVERLENING AAN HET VOORMALIGE JOEGOSLAVIE

INTERPELLATIES

ONTSLAG VAN DE VLAAMSE EXECUTIEVE

OPENING VAN DE GEWONE ZITTING 1992-1993

REGERINGSVERKLARING VAN DE VLAAMSE REGERING

SCHEEPSBOUWACTIVITEITEN IN VLAANDEREN

TAALUNIE

VERDRAG BETREFFENDE DE EUROPESE UNIE

VRAGEN OM UITLEG

Inhoud

Nr. 1 Dinsdag 20 oktober 1992 Morgenvergadering

Berichten van verhindering, blz. 1

Opening van de gewone zitting 1992-1993, blz. 1

Boodschappen, blz. 1

Benoeming van het bureau, blz. 1
Sprekers : de heren L. Hancké, A. Denys, E. Van Rompuy, F. Dewinter

Toespraak van de voorzitter, blz. 2

Ontslag van de Vlaamse Executieve, blz. 4

Benoeming van de Vlaamse regering, blz. 4

Regeling van de werkzaamheden, blz. 5

Nr. 2 Dinsdag 20 oktober 1992 Middagvergadering

Berichten van verhindering, blz. 7

Begrotingen
Indiening en verwijzing, blz. 7

Begrotingsstukken
Indiening en verwijzing, blz. 7

Ontwerpen van decreet
Indiening en verwijzing, blz. 7

Voorstellen van decreet
Indiening en verwijzing, blz. 7

Voorstellen van resolutie
Indiening en verwijzing, blz. 8
Invulling, blz. 8

Boek van het Rekenhof
Indiening en verwijzing, blz. 8

Verslag van het Rekenhof
Indiening en verwijzing, blz. 9

Advies
Indiening en verwijzing, blz. 9

Verslagen
Indiening, blz. 9

Jaarverslagen
Indiening, blz. 9

Moties
Indiening en verwijzing, blz. 9

Verzoekschrift
Indiening, blz. 9

Omslag 2

Besluiten van de Vlaamse Executieve
Indiening en verwijzing, blz. 9

Ministerieel besluit
Indiening en verwijzing, blz. 10

Opmerking van het Rekenhof
Indiening en verwijzing, blz. 10

Bureau van het Rekenhof
Indiening en verwijzing, blz. 10

Kennisgeving van de Vlaamse Executieve
Indiening, blz. 10

Arresten van het Arbitragehof
Indiening, blz. 10

Kennisgevingen van het Arbitragehof
Indiening, blz. 11

Schriftelijke vragen
Indiening, blz. 11

Samenstelling van een commissie en een werkgroep

Wijziging onder de vaste en de plaatsvervangende leden, blz. 11

Regeringsverklaring van de Vlaamse regering, blz. 11
Spreker : Minister-president L. Van den Brande.

Regeringsverklaring van de Vlaamse regering
Debat, blz. 13

Sprekers : de heren A. Denys, E. Van Rompuy, F. Dewinter, V. Anciaux, P. Van Grembergen, L. Hancké, J. Geysels, F. Van den Eynde, J. Van Hauthem, G. Annemans, E. Van Rompuy, L. Dicricks, J. Decorte, minister-president L. Van den Brande.

Regeringsverklaring van de Vlaamse regering
Hoofdelijke stemming, blz. 31

Regeling van de werkzaamheden, blz. 32

Bijlagen
Vragen om uitleg

Commissie voor Buitenlandse en Europese Aangelegenheden
Vraag om uitleg van de heer W. Verreycken tot de heer L. Van den Brande, voorzitter van de Vlaamse Executieve, over het opstellen van een nieuw cultureel verdrag tussen Vlaanderen en Nederland en over het instellen van een gemeenschappelijke vertegenwoordiging en infrastructuur, blz. 34

Commissie voor de Algemene Zaken, het Reglement en de Verzoekschriften
Vraag om uitleg van de heer J. De Mol tot de heer L. Van den Brande, voorzitter van de Vlaamse Executieve, over de algemene voorwaarden waaraan een omzendbrief moet voldoen, blz. 37

Commissie voor de Media
Vraag om uitleg van de heer H. Van Dierendere tot de heer H. Weckx, Gemeenschapsminister van Cultuur en Brusselse Aangelegenheden, over de inbreuken van VTM en BRTN op de wetgeving van de reclame, blz. 41

Commissie voor Huisvesting, Ruimtelijke Ordening en Landinrichting
Vraag om uitleg van mevrouw V. Dua tot de heer T. Kelchtermans, Gemeenschapsminister van Openbare Werken, Ruimtelijke Ordening en Binnenlandse Aangelegenheden, over de wet op de ruimtelijke ordening en de stedenbouw en het beleid met betrekking tot de afgifte van ontbosningsvergunningen, blz. 50

Nr. 3 Woensdag 21 oktober 1992 Morgenvergadering

Berichten van verhindering, blz. 53

Boodschap, blz. 53

Samenstelling van commissies en een werkgroep
Wijzigingen onder de vaste en plaatsvervangende leden, blz. 53

Motie van orde
Coördinatie van tic werkzaamheden van de Raad, blz. 53

Ontwerp van decreet houdende goedkeuring van het verdrag betreffende de Europese Unie, van zeventien protocollen en van de slotakte met driëndertig verklaringen, opgemaakt te Maastricht op 7 februari 1992
... 211 (BZ 1992) - Nrs. 1 tot 3

Algemene bespreking, blz. 54
Sprekers : de heren H. Suykerbuyk, L. Dhoore, A. Kempinaire, L. Dierickx, D. Van der Maelen, P. Dewael, F. Van den Eynde, W. Verreycken, G. Geens, J. Van Hauthem, G. Annemans, minister-president L. Van den Brande

Regeling van de werkzaamheden, blz. 72

Nr. 4 Woensdag 21 oktober 1992 Middagvergadering

Berichten van verhindering, blz. 73

Motie van orde
Voorstel tot verdaging van een agenda-punt, blz. 73

Ontwerp van decreet houdende goedkeuring van het verdrag betreffende de Europese Unie, van zeventien protocollen en van de **slotakte** met drieëndertig verklaringen, opgemaakt te Maastricht op 7 februari 1992 (Voortzetting)

Algemene bespreking, blz. 73

Sprekers : de heren H. Van Dienderen, H. Suykerbuyk, P. Van Grembergen, A. Denys, P. Dewael, H. Candries, G. Annemans, L. Martens, J. Van Hauthem, C. Moors, L. Die-rickx, J. Caubergs, F. Van den Eynde, minister-president L. Van den Brande

Artikelsgewijze bespreking, blz. 104

Regeling van de werkzaamheden, blz. 104

Nr. 5 Donderdag 22 oktober 1992
Morgenvergadering

Berichten van verhindering, blz. 107

Voorstel van resolutie van de heren M. Olivier, G. Swennen, A. Kempinaire, G. Annemans, P. Van Grembergen en H. Van Dienderen in verband met de toestand in en de hulpverlening aan het voormalige Joegoslavië
— 234 (BZ 1992) — Nrs. 1 (+ bijlage) en 2
Voorstel tot spoedbehandeling, blz. 107

Voorstel van resolutie van de heren M. Cordeel en G. Antheunis betreffende het scheepsbouwbeleid in Vlaanderen
— 225 (BZ 1992) — Nrs. 1 tot 5
Bespreking, blz. 107

Sprekers : de heren F. Dielens, A. Denys, M. Cordeel, J. Lenssens, J. Sleenckx, J. Ulburghs, F. Wymeersch, mevrouw M. Vogels, de heren L. Hancké, H. De Croo, H. Van Dienderen, H. Candries, J. Geysels, minister-president L. Van den Brande

Regeling van de werkzaamheden, blz. 131

Nr. 6 Donderdag 22 oktober 1992
Middagvergadering

Actuele vragen (Regl. art. 75)

Actuele vraag van de heer J. Ulburghs tot de heer N. De Batselier, Vlaamse minister van Leefmilieu en Huisvesting, over de opening van een **kleizone** voor grindbagge-gears in Limburg, blz. 133

Actuele vraag van mevrouw T. Merckx-Van Goey tot de heer N. De Batselier, Vlaamse minister van Leefmilieu en Huis-

vesting, over de blokkering van het **aanbe-**stedingsdossier voor het wachtbekken te **Miskom**, blz. 134

Actuele vraag van de heer L. Pierco tot de heer N. De Batselier, Vlaamse minister van Leefmilieu en Huisvesting, over de herwaardering van de opbrengst van verkopen door erkende **huisvestingsmaat-**schappijen, blz. 135

Actuele vraag van de heer G. Vermassen tot de heer L. Van den Brande, Vlaamse minister van Economie, KMO, Wetenschapsbeleid, Energie en Externe Betre-kingen, over het ontwerp van decreet tot oprichting van het Grindfonds en tot rege-ling van de grindwinning, blz. 136

Actuele vraag van de heer J. Van Hau-them tot de heer T. Kelchtermans, Vlaamse minister van Openbare Werken, Ruimtelijke Ordening en Binnenlandse Aangelegenheden, over een gemeentelijk referendum over het statuut van Voeren, blz. 137

Actuele vraag van de heer M. Olivier tot de heer T. Kelchtermans, Vlaamse minis-ter van Openbare Werken, Ruimtelijke Ordening en Binnenlandse Aangelegenheden, over de afwerking van de N 58 in Wervik-Menen, blz. 138

Actuele vraag van de heer A. Denys tot de heer T. Kelchtermans, Vlaamse minis-ter van Openbare Werken, Ruimtelijke Ordening en Binnenlandse Aangelegenheden, over de slibstortproblematiek, blz. 139

Actuele vraag van de heer C. Lisabeth tot de heer T. Kelchtermans, Vlaamse minis-ter van Openbare Werken, Ruimtelijke Ordening en Binnenlandse Aangelegenheden, over het nieuwe ontwerp van sta-tuten voor de Intercommunale Maat-schappij voor Watervoorziening in Vlaan-deren, blz. 141

Actuele vraag van de heer H. Suykerbuyk tot de heer H. Weckx, Vlaamse minister van Cultuur en Brusselse Aangelegenheden, over de invoering van de vaste **boe-**kenprijs, blz. 142

Actuele vraag van de heer E. Van Vae-renbergh tot de heer H. Weckx, Vlaamse minister van Cultuur en Brusselse Aange-legenheden, over het personeelstekort in de culturele centra in Vlaams-Brabant, blz. 143

Actuele vraag van de heer H. Van Dien-deren tot de heer H. Weckx, Vlaamse min-ister van Cultuur en Brusselse Aangelegenheden, over de oprichting van de Vlaamse Raad voor reclame en sponso-ring op radio en televisie, blz. 143

Actuele interpellaties en toegevoegde ac-tuele vragen (Regl. art. 77 en 75, 4, c)

Actuele interpellatie van de heer R. Swennen tot de heer T. Kelchtermans, Vlaamse minister van Openbare Werken, Ruimtelijke Ordening en Binnenlandse Aangelegenheden, over de plannen om een vierde rijstrook aan te leggen op de E 40 tussen **Everberg** en Sterrebeek in de richting van Brussel

Actuele vraag van de heer L. Standaert tot de heer J. Sauwens, Vlaamse minister van Verkeer, Buitenlandse Handel en Staatshervorming, over de coördinatie tussen federale en gewestelijke regering inzake een vierde rijstrook tussen **Ever-**berg en de Brusselse ring

Actuele vraag van de heer H. Van Dien-deren tot de heer T. Kelchtermans, Vlaamse minister van Openbare Werken, Ruimtelijke Ordening en Binnenlandse Aangelegenheden, over de aanleg van een vierde rijstrook op de E 40 tussen **Ever-**berg en Sterrebeek in de richting van Brussel, blz. 144

Sprekers : de heren R. Swinnen, L. Standaert, H. Van Dienderen, mevrouw T. Merckx-Van Goey, de heren L. Pierco, E. Van Rompy, minister T. Kelchtermans, minister J. Sauwens

Voorstel van resolutie van de heren M. Olivier, G. Swennen, A. Kempinaire, G. Annemans, P. Van Grembergen en H. Van Dienderen in verband met de toe-stand in en de hulpverlening aan het voor-malige Joegoslavië
— 234 (BZ 1992) — Nrs. 1 (+ bijlage) en 2
Voorstel tot spoedbehandeling
Bespreking, blz. 151

Sprekers : de heren M. Olivier, minis-ter-president L. Van den Brande

Ontwerp van decreet houdende goedkeu-ring van het verdrag betreffende de Euro-pese Unie, van zeventien protocollen en van de **slotakte** met drieëndertig verklar-ingen, opgemaakt te Maastricht op 7 fe-bruari 1992

— 211 (BZ 1992) — Nrs. 1 tot 3

Aangehouden stemmingen, blz. 152

Hoofdelijke stemming, blz. 155

Spreker : de heer W. Verreycken

Voorstel van resolutie van de heren M. Cordeel en G. Antheunis betreffende de scheepsbouwactiviteiten in Vlaanderen
— 225 (BZ 1992) — Nrs. 1 tot 5

Aangehouden stemmingen, blz. 156

Hoofdelijke stemming, blz. 158

Sprekers : de heren M. Cordeel, F. Wymeersch, J. Lenssens, mevrouw M. Vogels

Voorstel van resolutie van de heren M. Olivier, G. Swennen, A. Kempinaire, G. Annemans, P. Van Grembergen en H. Van Dienderen in verband met de toe-stand in en de hulpverlening aan het voor-malige Joegoslavië
— 234 (BZ 1992) — Nrs. 1 (+ bijlage) en 2

Hoofdelijke stemming, blz. 160

Motie van aanbeveling van de heer G. Annemans tot besluit van de op 9 juli 1992 door de heer G. Annemans gehouden in-terpellatie tot de heer J. Sauwens, Vlaam-se minister van Verkeer, Buitenlandse Handel en Staatshervorming, over de ont-wikkeling van de dialoog van gemeen-schap tot gemeenschap
— 217 (BZ 1992) — Nr. 1

Hoofdelijke stemming, blz. 162

Sprekers : de heren G. Annemans, P. Van Grembergen

Motie van aanbeveling van de heren F. Van den Eynde en F. Dewinter tot besluit van de op 9 juli 1992 door de heer F. Van den Eynde gehouden **interpellatie** tot de heer L. Van den Bossche, **Vlaamse minister** van Onderwijs en Ambtenarenzaken, over de weigering om een klacht aan de Commissie Laakbare Praktijken over te maken

— 218 (BZ 1992) — Nr. 1

Hoofdelijke stemming, blz. 163

Spreker : de heer F. Van den Eynde

Motie van aanbeveling van de heer P. Dewael tot besluit van de op 9 juli 1992 door de heer P. Dewael gehouden actuele **interpellatie** tot de heer H. Weckx, **Vlaamse minister** van Cultuur en Brusselse Aangelegenheden, over de beslissing tot reorganisatie en herstructurering van de Taalunie

— 219 (BZ 1992) — Nr. 1

Hoofdelijke stemming, blz. 164

Spreker : de heer H. Olaerts

Interpellaties (Regl. art. 76)

Interpellatie van de heer L. Dierickx tot de heer N. De Batselier, **Vlaamse minister** van Leefmilieu en Huisvesting over de naleving van de Europese richtlijnen van 2 april 1979 inzake het behoud van de vogelstand, blz. 165

Sprekers : de heren L. Dierickx, A. Denys, F. Wymeersch, F. Vercot, M. Olivier, minister N. De Batselier

Interpellatie van de heer L. Van Nicuwenhuisen tot de heer N. De Batselier, **Vlaamse minister** van **Leefmilieu** en Huisvesting over de voorbereiding van een mogelijke ingebruikneming van de smccrpijp van Tessenderlo naar **Antwerpen**, blz. 170

Sprekers : de heren L. Van Nicuwenhuisen, H. Olaerts, J. Gysels, minister N. De Batselier

Interpellatie van de heer L. Barbé tot de heer N. De Batselier en mevrouw W. Demeester-De Meyer, **Vlaamse minister(s)** van Leefmilieu en **Gezondheidsinstellingen**, over de kwaliteit en de **kwantiteit** van het drinkwater, blz. 174

Sprekers : de heren L. Barbé, minister N. De Batselier

Motie van aanbeveling, blz. 179

Interpellatie van de heer J. Ulburghs tot de heer T. Kelchtermans, **Vlaamse minister** van Openbare Werken, **Ruimtelijke Ordening** en Binnenlandse **Aangelegenheden** over de noord-zuidverbinding in Limburg, blz. 179

Sprekers : de heren J. Ulburghs, H. Olaerts, minister T. Kelchtermans

Interpellatie van de heer F. Dewinter tot de heer J. Sauwens, **Vlaamse minister** bevoegd voor de huisvesting van de **diensten** van het ministerie van de **Vlaamse Gemeenschap** in **Brussel**, blz. 182

Sprekers : de heren F. Dewinter, minister J. Sauwens

Interpellatie van de heer E. Van Vaerenbergh tot de heer L. Van den Bossche, mevrouw W. Demeester-De Meyer en mevrouw L. Detiège, **Vlaamse minister(s)** bevoegd voor **Onderwijs, Gezondheidsinstellingen** en bijstand aan personen over het autisme in Vlaanderen, blz. 187

Sprekers : de heren E. Van Vaerenbergh, F. Dielens, L. Goutry, minister L. Van den Bossche

interpellatie van mevrouw M. Aelvoet tot mevrouw L. Detiège, **Vlaamse minister** bevoegd voor het **Tewerkstellingsbeleid** en **Gezondheidsinstellingen**, over het standpunt van de Vlaamse regering **inzake** het aangekondigde AIDS-onderzoek bij kandidaat-rijkswachters, blz. 193

Sprekers : mevrouw M. Aelvoet, mevrouw L. Maximus, de heren G. Annemans, E. De Groot, F. De Man, F. Van den Eynde, minister L. Detiège

Interpellatie van de heer E. De Groot tot mevrouw L. Detiège, **Vlaamse minister** bevoegd voor **Gezondheidsinstellingen** over de AIDS-preventie, blz. 201

Sprekers : de heer E. De Groot, mevrouw L. Maximus, de heer F. De Man, minister L. Detiège

Motie van aanbeveling, blz. 207

Regeling van de werkzaamheden, blz. 207

3e vergadering

Woensdag 21 oktober 1992
Morgenvergadering

VOORZITTER : de heer L. Vanvelthoven

— *De notulen van de jongste vergadering worden ter tafel gelegd.*

— *De vergadering wordt geopend om 10.07 uur.*

De voorzitter : Dames en heren, de vergadering is geopend.

BERICHTEN VAN VERHINDERING

P. Berben, S. De Clerck : buitenslands ;

E. Derycke, W. Goossens, M. Logist, L. Standaert, L. Tobback : ambtsverplichtingen ;

P. Hostekint : familieverplichtingen.

BOODSCHAP

De voorzitter : Bij brief van 20 oktober 1992 deelt de voorzitter van de Conseil de la Communauté française mee dat voornoemde Raad zich ter vergadering van die dag heeft geconstitueerd.

SAMENSTELLING VAN COMMISSIES EN EEN WERKGROEP

Wijzigingen onder de vaste en de plaatsvervangende leden

Voor de CVP-fractie zijn :

— in de commissie voor Cultuur mevrouw Creyf als vast lid vervangen door de heer Luc Martens en de heer Luc Martens als plaatsvervangend lid vervangen door mevrouw Creyf ;

— in de commissie voor Economie, Energie en Werkgelegenheid de heer Luc Martens als vast lid vervangen door de heer Lenssens ;

— in de commissie voor Openbare Werken en Vervoer de heer Van der Poorten als plaatsvervangend lid vervangen door de heer Lenssens ;

— in de interparlementaire commissie van de Nederlandse Taalunie wijlen de heer Coens als plaatsvervangend lid vervangen door de heer Vanleenhove.

Voor de PVV-fractie zijn :

— in de commissie voor Cultuur wijlen de heer Willy Declerck als plaatsvervangend lid vervangen door de heer Ramoudt ;

— in de werkgroep Sport de heer Van Aperen als vast lid vervangen door de heer Ramoudt en de heer Ramoudt als plaatsvervangend lid vervangen door de heer Van Aperen.

MOTIE VAN ORDE

Coördinatie van de werkzaamheden van de Raad

De voorzitter : De heer Dewinter heeft het woord.

De heer F. Dewinter : Mijnheer de voorzitter, ik betreur het dat er vandaag zowel om 10 als om 14 uur vijf tot zes verschillende commissievergaderingen plaatshebben, onder meer financiën en begroting, cultuur, onderwijs, vorming en wetenschapsbeleid, openbare werken, ruimtelijke ordening.

Dat is de hele week zo. Nochtans hebben wij vroeger de goede afspraak gemaakt om zo weinig mogelijk commissievergaderingen te laten plaatshebben simultaan met de plenaire vergadering.

Onze fractie heeft dan ook besloten dat al onze leden die in deze commissies aanwezig zouden moeten zijn, vandaag niet zullen deelnemen aan de commissiebesprekingen. Ook ons fractielid dat normaal het voorzitterschap waarneemt van de commissie voor Huisvesting, Ruimtelijke Ordening en Landinrichting, zal deze commissie vandaag niet voorzitten. Wij hechten eraan om de hele dag aanwezig te zijn in plenaire vergadering en dit bij wijze van symbolisch protest.

De voorzitter : Mijnheer Dewinter, ik vestig uw aandacht op het feit dat wij geconfronteerd worden met verplichtingen die wij niet kunnen negeren. U weet dat de begrotingsbesprekingen zodanig getimed zijn dat zij

Voorzitter

op een vooraf bepaald ogenblik moeten kunnen worden afgerond. Het dubbelmandaat geeft ons helaas zo weinig tijd dat wij verplicht zijn deze vergadering en de commissies, waarin de begroting wordt besproken, te laten samenvallen. Ik betreur dat met u. De problematiek was u bekend op het bureau, waar op hetzelfde ogenblik én de agenda werd vastgelegd én het tijdstip van de vergaderingen van de commissies werd meegedeeld. Wij zijn de tolk van heel de vergadering van de Vlaamse Raad om deze gang van zaken niet toe te juichen, maar wij zijn wel verplicht tot dergelijke handelwijze over te gaan.

De heer Geysels heeft het woord.

De heer J. Geysels (op de tribune) : Mijnheer de voorzitter, in die zin is de opmerking van de heer Dewinter terecht dat de afwezigheid van mensen in de plenaire vergadering in elk geval niet kan worden geïnterpreteerd als zouden wij niet in het parlement aanwezig zijn. Men krijgt van de plenaire vergadering een beeld dat niet strookt met de politieke en parlementaire activiteit. Men kan de aanwezigheden natuurlijk controleren bij de commissies. Deze bijkomstigheid geeft een verkeerde indruk van de activiteiten. Dit zal morgenmiddag dezelfde situatie geven, want dan zijn er nog meer commissievergaderingen.

De voorzitter : Mijnheer Geysels, ik ben blij dat u de aandacht erop vestigt dat de afwezigheid hier van de raadsleden geen bewijs hoeft te zijn van absoluut absentisme in de Raad. Laten wij hopen dat de voorstellen die hier gisteren werden geformuleerd om vanaf het volgend parlementair jaar de begrotingsbesprekingen vanaf september te laten aanvangen, tot enige verlichting zouden kunnen leiden. Laten wij allen het Sint-Michielsakkoord goedkeuren. Dan zijn dergelijke situaties in de toekomst totaal uitgesloten. (*Gelach*)

ONTWERP VAN DECREET houdende goedkeuring van het verdrag betreffende de Europese Unie van zeventien protocollen en van de slotakte met drieëndertig verklaringen, opgemaakt te Maastricht op 7 februari 1992

— 211 (BZ 1992) — Nrs. 1 tot 3

Algemene bespreking

De voorzitter : Aan de orde is het ontwerp van decreet houdende goedkeuring van het verdrag betreffende de Europese Unie, van zeventien protocollen en van de slotakte met drieëndertig verklaringen, opgemaakt te Maastricht op 7 februari 1992.

De algemene bespreking is geopend.

De heer Suykerbuyk, verslaggever, heeft het woord.

De heer H. Suykerbuyk, verslaggever (*op de tribune*) : Mijnheer de voorzitter, mijnheer de voorzitter van de Vlaamse regering, geachte collega's, samen met collega Van der Maelen hebben wij verslag uitgebracht over de commissiebespreking die op 9 juli jongstleden plaats had en waarbij werd ingestemd met het ontwerp van decreet houdende goedkeuring van het verdrag betreffende de Europese Unie, van zeventien protocollen en van de slotakte met drieëndertig verklaringen, opgemaakt te Maastricht. Dit ontwerp van decreet werd aangenomen met 7 stemmen voor, 1 stem tegen en 1 onthouding.

Met uw goedvinden zal ik diagonaal verslag geven over de commissiebespreking. Die begon met een inleiding van de voorzitter van de regering die verwees naar het feit dat dit verdrag één van de meest ingrijpende wijzigingen is van het verdrag van Rome, waarbij van een Europcsc Economische Gemeenschap wordt overgestapt naar een Europcsc Gemeenschap. Daarbij onderzocht hij de gevolgen van dit verdrag voor Vlaanderen. Hij kwam aldus terecht bij de vier punten u allen bekend : het subsidiariteitsbeginsel, de mogelijkheid dat de regio's in de minister-raad met stemrecht zitting zouden hebben, het installeren van het Co-

mité van Regio's en de zogenaamde cultuur- en onderwijsparagraaf.

Wat de subsidiariteit betreft verwees de voorzitter naar dit beginsel en gaf zelf aan dat dit enerzijds juridisch afdwingbaar is en anderzijds dat het gewenst is om zo snel mogelijk tot proceduremaatregelen te komen, waarbij de tenuitvoerlegging van dit beginsel zou worden verduidelijkt.

Wat de samenstelling van het Comité van Regio's betreft, verwees hij naar de Belgische aanwezigheid van 12 leden op een totaal van 189, waarbij namens de Vlaamse Gemeenschap werd gepleit voor een zeven N/vijf F-verhouding.

— **De heer M. Olivier, eerste onder-voorzitter, treedt als voorzitter op.**

De bepaling aangaande de democratische legitimiteit, waarbij ministers van de Vlaamse regering lid mogen zijn van de Europese raad, is zeer belangrijk. Deze bepaling kan worden uitgewerkt, enerzijds mits het aanvaarden van een mandaatregeling, uiteraard in overeenstemming met de nationale regering en anderzijds mits het afspreken van een beurtrol.

Er werd ook gesproken over Denemarken. De vraag werd gesteld of de houding van Denemarken die op 9 juli reeds bekend was, strookte met het artikel opgenomen in het verdrag, dat bepaalt dat het verdrag slechts in werking treedt wanneer de akten van alle contractanten worden neergelegd. Men gaat ervan uit dat de verwerping door Denemarken tot gevolg heeft dat deze akte nog niet zal worden neergelegd. Men vroeg zich dus af hoe de verdere uitwerking van het verdrag zal verlopen, gezien één van de contractanten een neen uitsprak.

Een tweede opmerking waaraan veel tijd werd besteed betreft de verwijzing in het decreet naar artikel 107 quater van de Grondwet, ondanks het negatief advies van de Raad van State. Iedereen weet dat in de huidige verdragsregeling artikel 16 van de bijzondere wet van toepassing is, waarbij enkel kan worden ingestemd met verdragen met betrekking tot

Suykerbuyk

persoons- en gemeenschapsmateries. De minister-president antwoordde dat zulks ook reeds het geval is wat andere decreten betreft, maar hij erkende wel dat dergelijke handelwijze met betrekking tot een internationaal verdrag een primeur was.

Er werd ook informatief gesproken over het Comité van de Regio's, in die zin dat bepaalde leden enerzijds stelden dat men moeilijk kon spreken over vertegenwoordigers verkozen door het volk hoewel in het verdrag duidelijk sprake is van verkozen vertegenwoordigers. Anderzijds werd even duidelijk gesteld dat dank zij het Comité van de Regio's een bijkomend niveau wordt gecreëerd binnen de Europese rechtsorde, wat zeer belangrijk is, en dat het bijgevolg niet opgaat denigrerend te spreken over de louter adviserende bevoegdheden van dit Comité. Ter zake werd trouwens onder meer verwezen naar het Europees Parlement dat ook op die wijze is gestart. Heel wat leden waren van mening dat het hier alleszins om een belangrijke aanzet ging.

Er werden ook vragen gesteld over de aard van de regio's. Inderdaad, Europa telt een waaiër van regio's, gaande van regio's die kunnen worden gelijkgesteld met totaal ondergeschikte besturen en de zogenaamde sterke regio's. Men vroeg zich af of ter zake al dan niet een uitzuivering moet gebeuren. Deze aangelegenheid wens ik later even uit te diepen.

De stelling van de minister-president was dat vertegenwoordigers van de Vlaamse Gemeenschap ten opzichte van het federale niveau in de verhouding zeven N/vijf F zullen worden verkozen en dat op het hoogste beslissingsniveau van de gemeenschappen en de gewesten, naar analogie met de Duitse Länder. Het zal dus gaan om vertegenwoordigers van de verschillende deelregeringen, met de mogelijkheid deze vertegenwoordiging te continueren met een vertegenwoordiging van parlementsleden door de Raden aangewezen. Ik citeer dit omdat het belangrijk was als antwoord van de minister-president op diverse vragen.

Er werd betreurd dat de regio's geen toegang hebben tot het Hof van Justitie in Luxemburg. Men vroeg zich af of er, ondanks het verdrag, geen wegen bestaan om toch toegang te krijgen tot het Europese Hof, bijvoorbeeld wanneer het subsidiariteitsbeginsel zou worden geschonden.

Over het belangrijke principe van de subsidiariteit werd langdurig van gedachten gewisseld. Ik meen de algemene indruk weer te geven wanneer ik zeg dat men vond dat deze gedachte — want dat is het in feite — zeer moeilijk in juridische termen te vertalen is, dat men het betreunde dat slechts een tamelijk vage omschrijving werd gegeven en dat dubbelzinnige interpretaties mogelijk zullen zijn. De onduidelijkheid in het verdrag heeft enerzijds betrekking op de formulering en anderzijds op de naleving en de juridische afdwingbaarheid van het beginsel. In dat verband werd trouwens gewezen op het feit dat de voorzitter van de Europese Commissie, de heer Delors, heeft gezegd dat de subsidiariteit zodanig moet worden geregeld dat ze politiek afdwingbaar is. De vraag rijst of het nu gaat om het Europa van de rechters of om politieke besluitvorming, of om beide. Kortom, op dat gebied was men in de commissie bijna eenparig bereid toe te geven dat dit beginsel in wezen goed is, maar dat de uitwerking heel wat vragen oproept. Trouwens, ook de minister-president heeft die kritiek tot de zijne gemaakt toen hij zei dat er alleszins verfijningen moeten worden aangebracht aan het verdrag van Maastricht om een betere afdwingbaarheid van het beginsel te verzekeren dan nu het geval is.

Anderen vragen hadden te maken met de **saneringsinspanningen** waartoe de lidstaten door het verdrag worden verplicht. Men vroeg of het niet wenselijk zou zijn de bijzondere wet op de financiering van de gewesten en de gemeenschappen aan te passen om de deelstaten binnen de lidstaten te dwingen tot de saneringsinspanningen die worden gevraagd. Het antwoord van de minister-president was dat het **aanne-**

men van de SERV-conformiteit bij de begroting de bijdrage van de Vlaamse Gemeenschap is tot de verwezenlijking van het **Maastricht-criterium**, zijnde het 3 percent netto te financieren saldo.

Voorts werden ook vragen gesteld in verband met het actieterrain binnen de Europese Gemeenschap. Meer bepaald inzake milieu werd gevraagd hoe de idee van een ongebreidelde economische groei zich verhoudt tot de zorg voor het milieu. Ook hier gaf de minister-president ruiterslijk toe dat er nogal wat contradictorische elementen in het verdrag voorkomen.

De opmerkingen in verband met de cultuurparagraaf kunnen in drie punten worden samengevat. Ten eerste was men unaniem van mening dat de echte betekenis van deze paragraaf erin bestaat te stellen dat cultuur geen aangelegenheid is van de Europese instellingen, maar wel van de lidstaten en de regio's. De paragraaf op zich werd goedgekeurd maar het feit dat de taal niet werd vermeld, werd betreurd. Ten tweede werd door iedereen als belangrijk ervaren dat beslissingen in deze materie door de Europese Gemeenschap alleen met eenparigheid van stemmen kunnen worden genomen, hetgeen een zeer grote waarborg inhoudt. In verband met het feit dat volgens de tekst van het verdrag de culturele verscheidenheid niet de taalkundige verscheidenheid garandeert, werd door de minister-president geantwoord dat taal ook een vorm van cultuur is.

Over de onderwijsparagraaf werd vanzelfsprekend ook uitgeweid. Ten slotte werd in het verslag gesproken over de wenselijkheid een betere informatie op gang te brengen. Er werd gesuggereerd dat de Vlaamse regering op dit punt een initiatief zou nemen, wat door de minister-president werd aanvaard.

Tot zover de bespreking in de commissie. Met het akkoord van de mede-verslaggever en van de vergadering maak ik graag van de gelegenheid gebruik om namens de CVP-fractie enkele beschouwingen te formuleren over dit belangrijke verdrag.

Suykerbuyk

Ik meen dat de gedachte die bij ons en in heel Europa lange tijd bestaan heeft, namelijk : dat Europa de meest nobele gedachte is sinds de Tweede Wereldoorlog, de jongste tijd enigszins is geëvolueerd. Europa en de Europese instellingen worden door burgers, maatschappelijke groeperingen, nationale en regionale overheden steeds meer op hun mogelijkheden en daden beoordeeld. Het ideaal van deze nobele gedachte maakt plaats voor de vraag wat het Europese integratieproces in concrete gevallen te bieden heeft. Tevens rijzen nieuwe vragen en problemen. Een van de belangrijkste is vanzelfsprekend de vraag naar de **bevoegdheidsoverdrachten** tussen de lidstaten en de Europese Gemeenschap enerzijds en de regio's en de Europese Gemeenschap anderzijds. Daarbij wordt de term subsidiariteit zeer vaak gebruikt. Helaas is dit in heel wat gevallen een toverwoord. Het geeft een gedachte, een politieke opvatting weer. Maar met een gedachte die door iedereen anders wordt geïnterpreteerd, komt men niet ver.

Men heeft het vaak over de kloof tussen de burger en de politiek. Op Europees vlak heeft dit veel te maken met het feit dat de Europese wetgever, de Ministerraad, achter gesloten deuren beslist. Die beslissing is dan een ontwerp-richtlijn en die richtlijn is dan de Europese wetgeving. De Europese wetgeving geeft op die manier blijk van een enorm democratisch deficit. Het is goed daarop te wijzen bij wijze van inleiding. Hoe men het ook bekijkt, Europa wordt onpopulair. Dat is niet goed, maar we moeten die vaststelling nu eenmaal maken bij de aanvang van dit debat. Ik heb het dan nog niet over de ondoorzichtigheid van de Europese wetgeving, de Europese bureaucratie enzovoort.

Ten tweede, en ik heb daar als verslaggever reeds allusie op gemaakt, is er het Deense probleem. Men kan toch moeilijk voorbij gaan aan wat Titel VII Slotbepalingen, artikel R, lid twee, vermeldt : „Dit verdrag treedt in werking op 1 januari 1993 mits alle akten van bekrachtiging zijn

neergelegd”. De minister-president heeft daarop in de commissie geantwoord dat dit veeleer een juridisch dan een politiek probleem is. Ik twijfel daaraan. De vergelijking die hij maakt met het sociale hoofdstuk en met Engeland gaat niet helemaal op. Engeland heeft van bij de aanvang gestipuleerd dat het geen contractant was, wat van Denemarken niet kan worden gezegd. Ook de vice-voorzitter van de Europese Commissie, de heer Andriessen heeft gezegd dat er geen verdrag van Maastricht is als de Denen voet bij stuk houden. Het is goed te weten dat er wel degelijk een Deens probleem bestaat. Laat ons hopen dat het kan worden opgelost. Het was een verdrag tussen twaalf lidstaten, en niet tussen elf of tien als er zijn die niet meer geïnteresseerd zijn.

Mijn fractie heeft de inhoud van het verdrag langdurig besproken tijdens diverse vergaderingen en is tot de vaststelling gekomen dat het verdrag meer goed dan kwaad bevat.

Men kan dat een defaitistische houding noemen, ik vind ze in ieder geval realistisch. Eigenlijk is het ook de stelling van het Europees Parlement, daar is bijna woordelijk hetzelfde gezegd.

Wij vinden dat er in het verdrag voor Vlaanderen meer mogelijkheden dan problemen zitten. Toch wil ik bij enkele klassieke punten straks enkele kanttekeningen maken, ik denk aan de paragraaf over cultuur en onderwijs, het Comité van de Regio's, de subsidiariteit .

Daarnaast zijn er andere thema's in het verdrag van Maastricht opgenomen, zoals het probleem van de veiligheid — of moet ik onveiligheid zeggen — die weliswaar een federale materie vormen. Vlaanderen is echter geen eiland in Europa en problemen als immigratie, het asielbeleid, de drugbestrijding en de **internationale** criminaliteit, waarvan de overleving van de democratie kan afhangen, vereisen een Europese samenwerking die vanzelfsprekend een invloed, en hopelijk **een positieve**, heeft op het territorium van Vlaanderen.

Bij het unieburgerschap heb ik een persoonlijke opmerking. Ik vraag mij **af** of het wel de goede weg is om door de instelling van dat burgerschap het actief en passief kiesrecht bij gemeenteraadsverkiezingen toe te kennen. Al is het dan begrijpelijk dat men met het unieburgerschap een aantal rechten wil toekennen, er lijkt nu verder een algemeen akkoord te zijn om aan dat kiesrecht een aantal voorwaarden te verbinden, onder meer het betalen van belastingen. Ik kan me moeilijk inbeelden dat in de gemeente waar ik woon, een inwoner afkomstig uit een ander land, in de gemeenteraad kan zetelen als hij geen belastingen betaalt ; hij zou daar dan over belastingen kunnen stemmen die hij zelf niet betaalt.

Mocht men de taalvereiste invoeren, dan rijst het probleem van het toetsen van de taalkennis van wie het actieve kiesrecht bezit. Ik blijf me afvragen of het niet veel logischer is om de band tussen nationaliteit en het unieburgerschap te blijven behouden. Er wordt gezegd dat de modaliteiten voor de toekenning van dit recht nog uitgewerkt moeten worden, maar ik heb daar nu toch al enkele kritische bedenkingen bij.

De heer L. Dhoore : Mijnheer Suykerbuyk, u spreekt hier duidelijk in uw persoonlijke naam.

De heer H. Suykerbuyk : Dat heb ik ook gezegd, mijnheer Dhoore. En wat volgt, is niet in mijn persoonlijke naam, maar wel erg belangrijk.

Door het verdrag van Maastricht en meer bepaald door de Europese integratie worden de bevoegdheden van de federale Belgische overheid aangetast. In het algemeen is er een functieverlies van de nationale staat in twee richtingen : in de richting van de regio's en in de richting van de Europese unie.

Voor de lidstaat België vormt de economische en monetaire unie een wezenlijk element van de interne staatsinrichting. Een groot, zo niet het grootste deel van de bevoegdheden die betrekking hebben op de economische en monetaire unie, gaan over naar Europa. Deze tendens wordt

Suykerbuyk

nog aanzienlijk versterkt door het verdrag van Maastricht. Ik mag overigens verwijzen naar een uitspraak van Commissievoorzitter Delors ; dit is een wettig gezagsargument.

Het is vooral belangrijk omdat de bevoegdheden van gemeenschappen en gewesten minder aangetast worden. Daardoor gaat het verdrag van Maastricht mee in de richting van een federaal Europa waarin, weliswaar niet vandaag, en ook niet binnen tien jaar, maar binnen afzienbare termijn, de lidstaten de taak zullen hebben om te spreken namens, bijvoorbeeld, regio's. De regio's zullen daardoor een onaantastbaar bestanddeel vormen binnen de Europese bondsstaat.

Wanneer we het verdrag van Maastricht in dit perspectief bekijken, dan stellen we vast dat dit verdrag niet alleen deze ontwikkeling niet in de weg staat, maar dat het daarvoor juist de mogelijkheden schept. Dat komt dus in belangrijke mate tegemoet aan wat we in Vlaanderen wensen : vrij en zelfstandig, met alle mogelijkheden waarover we beschikken, meewerken en leven binnen een Europese bondsstaat.

De cultuurparagraaf dient negatief te worden gedefinieerd, wat wil zeggen dat cultuur geen aangelegenheid is van de Europese instellingen, maar wel van de lidstaten en/of de regio's. Dit is niet academisch. Indien de cultuurparagraaf niet bestond, zou de richtlijn in verband met de televisie zonder grenzen niet zijn ingevoerd, omdat er geen eenparigheid was. Er was geen verschil van mening bij de drie gemeenschappen van onze lidstaat, zij waren alle drie gekant tegen deze richtlijn, terwijl Nederland er voorstander van was.

De mediasamenwerking in Europa is zeer belangrijk. Welnu, zij zal pas tot stand komen na instemming van alle betrokkenen. Ter zake kan de cultuurparagraaf effectieve waarborgen bieden.

Aangezien collega Moors de punten op het vlak van onderwijs zal bespreken en collega Geens de regio's zal bespreken, hoef ik daarover niet uit te weiden.

In verband met de regio's wil ik erop aandringen niet denigrerend te blijven spreken over het feit dat men een historische kans zou hebben gemist door dit Comité geen effectieve bevoegdheden te geven. Zoals dat met het Europees Parlement het geval was, begint alles met adviserende bevoegdheden.

Thans bestaat er evenwel nogal wat verarring nopens de soorten regio's. Er zijn 189 regio's, waarin de zogenaamde sterke regio's zijn opgenomen, zoals de Länder in Duitsland en de deelstaten in ons land. Hetzelfde geldt voor de deelstaten in Spanje. Men wil de regio's uitbreiden tot de provincies, de county's, de Kreisen en de graafschappen. In het verdrag tot oprichting van het Comité van de Regio's werd bepaald dat het om lokale en regionale vertegenwoordigers gaat, wat tot dubbelzinnigheid aanleiding kan geven, aangezien er een sterke lobby van de municipalisten bestaat. Als deelnemer aan de permanente conferentie van de lokale en regionale besturen in Straatsbrug heb ik meermaals vastgesteld dat de lobby van de grote steden, dus zij die van stadsgewesten dromen, volop aan het werk is. Om die reden is het ook belangrijk dat wij zouden weten op welk niveau deze regio's worden geïnstalleerd. Immers, er worden thans pogingen ondernomen deze regio's tot een miniscula niveau terug te brengen. Wij dienen deze regio's integendeel zeer veel mogelijkheden te bieden en ons erover te verheugen dat deze kans bestaat, maar tevens moeten wij ervoor zorgen dat deze regio's groot en sterk genoeg zijn. Indien wij met elke provincie, Kreis en kanton tot 189 regio's van ongelijke grootte moeten komen, zullen wij zowel institutioneel, cultureel als economisch een soort Poolse landdag krijgen. die evenwel niets bijdraagt tot het tussenliggend niveau, of om te ontsnappen aan het democratisch deficit. dat voortvloeit uit het feit dat alles vanuit de ministerraad, de commissie en de lidstaten wordt bepaald. Die tussenliggende laag van regio's is zo belangrijk dat het nodig is de dagelijkse evolutie ervan te volgen en niet toe te laten dat men op dat gebied om ongeacht welk stadsgewest

de kans zou geven daar aanwezig te zijn.

Wij hechten daarom heel veel belang aan de verklaring die u in de commissie heeft afgelegd in verband met de samenstelling van de Belgische delegatie in het Comité. Dit is immers een zaak van de lidstaat. In deze Belgische delegatie zijn er, althans volgens het hier ingenomen standpunt, 7 op 12 leden afgevaardigd vanuit de Vlaamse Gemeenschap.

Volgens u behoort de voordracht van de leden van dit Comité tot de exclusieve bevoegdheid van de gemeenschappen en de gewesten. Het zullen verkozen vertegenwoordigers zijn van het hoogste beleidsniveau van de gemeenschappen en de gewesten, van de verschillende deelregeringen, maar met de mogelijkheid wat Vlaanderen betreft, deze vertegenwoordiging te combineren met de vertegenwoordiging als parlementslid. Dit is ongetwijfeld een belangrijke en een goede uitspraak.

Ik wens u veel sterkte bij de onderhandelingen, want ik weet dat er een lobby bestaat op allerhande niveaus, onder meer op het vlak van steden en gemeenten. Ik mag natuurlijk geen kwaad woord van de gemeentebesturen zeggen, maar zij horen er ook bij. Kleinere gemeenten, en de provincies menen dat ook zij moeten vertegenwoordigd zijn. Iedereen wil vertegenwoordigd zijn, dat is het probleem. De aanleiding daartoe is dat er in het verdrag wordt gesproken van regionale en van lokale vertegenwoordigers. Die dubbelzinnige verdragtekst geeft aan de lokale besturen een poot om op te staan. Dit wilde ik zeggen in verband met de regio's ; collega Geens zal daarover verder uitweiden.

Ik sprak reeds over het subsidiariteitsbeginsel en wens erop te wijzen dat dit woord afkomstig is van het Latijnse woord subsidium. Dit betekent een reserve, meer bepaald reservetroepen. In militaire taal werd het woord gebruikt om de inzet van de reservetroepen aan te duiden.

De heer A. Kempinaire : Ik wist dit niet.

De heer H. Suykerbuyk : Ik wist het ook niet, maar ik heb het opgezocht.

De heer A. Kempinaire : Het staat niet in de dikke Van Dale !

De heer H. Suykerbuyk : Het is Latijn ; in Latijnse woordenboeken is het alleszins opgenomen.

De heer L. Dierickx : Mijnheer de voorzitter, ik begrijp werkelijk niet dat al **degenen** die voortdurend het woord federalisme in de mond nemen zoveel moeilijkheden hebben met het begrip subsidiariteit. Het woord subsidiariteit is van bij het begin in het Europese integratieproces gebruikt. Zowel in het Europees Parlement als in de zogenaamde federalistische kringen werd voortdurend gezegd dat de Europese Gemeenschap een beperkt aantal, maar werkelijke bevoegdheden moest hebben.

Het probleem is alleen, wie bepaalt wie welke bevoegdheden heeft ? Is dat het Europees Parlement ? Is dat het Hof van Justitie ? Is dat de Commissie ? Of zijn het de Ministerraden ?

De federalistische oplossing is altijd dat deze beperkte bevoegdheden moeten worden vastgelegd in de federale Grondwet. Vanzelfsprekend, als men in het integratie- en democratiseringsproces voortdurend kan discussiëren over wat de subsidiariteit verlangt, dan gaat men een oeverloze discussie tegemoet.

Ik meen bijvoorbeeld dat geen enkele federalist zal zeggen dat buitenlandse handel de zaak moet zijn van de ondergeschikte besturen of van de regio's. In de meeste gevallen zegt men dat buitenlandse handel en buitenlandse politiek in de Grondwet worden vastgelegd, op een beperkte wijze, als de bevoegdheid van het federale niveau. De enige oplossing voor het probleem van de subsidiariteit is namelijk dat deze zaak niet steeds weer in de rechten of in de beschikkingen van de Europese Gemeenschap wordt bepaald, maar in een Europese Grondwet. Dit is net hetzelfde als wat wij voor België wensen. Wij wensen immers dat in de Belgische Grondwet op een zeker ogenblik wordt bepaald wat tot het

CVP-raadslid H. Suykerbuyk, ondervoorzitter van de Raad, in gesprek met fractiegenoot H. Van Wambeke (rechts), bracht namens de commissie voor Buitenlandse en Europese Aangelegenheden omstandig verslag uit over de goekeuring van het verdrag van Maastricht

nationale niveau behoort, zodat wij weten dat restbevoegdheden behoren tot de andere niveaus.

Ik meen dat wij niet moeten zeggen dat subsidiariteit vaag is. Dit moet in een Grondwet worden gepreciseerd.

De heer H. Suykerbuyk : Als u beweert dat het begrip in de Grondwet moet worden gepreciseerd, is het een vage omschrijving. Ik herhaal dat subsidiariteit volgens mij meer een politieke opvatting en een gemeenschapsopvatting is. Begrijp me niet verkeerd : het is een goede opvatting. Er is echter een verschil tussen een opvatting, een vorm van politieke cultuur en een rechtsbegrip.

U hebt natuurlijk gelijk, mijnheer Dierickx, dat dit begrip moet worden vastgelegd. Dan begint echter het probleem.

Uit een van uw voorbeelden blijkt dat het niet zo eenvoudig is. U zegt dat geen enkele federalist eraan zal denken buitenlandse handel te delegeren naar de regio's. Ik ben daarvan helemaal niet overtuigd. Men wenst

in ons land te komen tot een regeling waarbij buitenlandse handel wordt toegewezen aan de regio's.

Zo kan men nog tientallen andere voorbeelden aanhalen.

Mijnheer Dierickx, over de grond van de zaak gaan we akkoord, maar voor de uitwerking staan we voor een aantal moeilijkheden.

Geef toe : het begrip subsidiariteit wordt de jongste maanden geprostitueerd. Iedereen gebruikt het begrip op zijn manier en om ermee te bekomen wat hij wil. Dit is geen kritiek op de gedachte, maar wel op de wijze waarop men met dit waardevol begrip omgaat.

De voorzitter : Mijnheer Dierickx, wij bespreken thans het verslag.

De heer L. Dierickx : Mijnheer de voorzitter, wat de heer Suykerbuyk zegt, is juist. Het enige waarover we het eens moeten worden, is welke instantie er beslist wat subsidiair is. Het is niet aan de Commissie, het Hof van Justitie of het Parlement steeds opnieuw te bepalen wat op welk ni-

Dierickx

veau moet worden behandeld en be-slecht. In een federaal stelsel wordt in de federale Grondwet zoveel mogelijk bepaald wat er behoort tot de federale bevoegdheid. De inhoud van het subsidiariteitsbeginsel moet normaal door de federale grondwet-gever worden vastgelegd, niet door de wetgever, niet door hoven van jus-titie of door een ander orgaan. (*Sa-menspraak k*)

De heer H. Suykerbuyk : Als u het me toestaat, keer ik terug tot het be-grip subsidium, wat in militaire taal betekent de inzet van reservetroe-pen.

Volgens mij is het een goed uitgangs-punt dat het optreden van de Euro-pese Gemeenschap gereserveerd hoort te zijn. De Europese Gemeen-schap moet enig voorbehoud betonen en moet de bevoegdheden van de lid-staten en de regio's respecteren.

We weten allemaal dat de discussie pas is losgebarsten na het Deense re-ferendum. Daarna is begonnen, wat ik heb genoemd de prostitutie van het toverwoord subsidiariteit, dat voor alles goed was — ook om diege-nen te sussen, die het verdrag van Maastricht vijandig gezind zijn.

Dat heb ik bedoeld met de verklaring dat er onduidelijkheid is over dit be-grip. Deze onduidelijkheid moet worden uitgeklaard. Iedereen zal het hiermee wel eens zijn.

Ik verwijs naar de definitie in artikel 3 b), die heel algemeen is : „op gebie-den die niet onder haar exclusieve bevoegdheid vallen”. En verder : „de Europese Gemeenschap moet over-eenkomstig het subsidiariteitsbegin-sel slechts optreden indien en voor zover de doelstellingen van het ho-gervermeld optreden niet voldoende door de lidstaten kunnen worden ver-wezenlijkt en derhalve vanwege de omvang en de gevolgen van het ho-gervermeld optreden beter door de Gemeenschap kunnen worden ver-wezenlijkt”.

Er staat beter. Wie oordeelt — en dit is essentieel — over de vraag wie het beter kan ? Zo komen we bij de

vraag terecht of dit probleem moet worden opgelost door de politici of door het Hof van Justitie.

Voor beide opties zijn er uiteraard argumenten, maar ik wil in naam van mijn fractie waarschuwen voor het Europa van de rechters. Daarmee doe ik niets af aan de kwaliteit van de Europese jurisprudentie maar doel ik op het feit dat de uitspraken sluipend tot een Europese regelge-ving kunnen leiden.

Het Hof van Justitie heeft de jongste jaren een belangrijke rol gespeeld in het Europees integratieproces. Dit heeft weliswaar positieve bijklanken, maar als men het Europa van de rechters zou beschouwen als een soort bijkomende wetgevende macht omdat het bijdraagt tot de regelge-ving — tot de wetgeving dus —, moet men op zijn zachtst uitgedrukt, voor-zichtig zijn.

Het subsidiariteitsbeginsel is een evo-luerend begrip. Maar juist omdat het zo evolueert, is het per definitie een zaak van de politici om vast te stellen welke bevoegdheid tot welk niveau behoort. Hier vestig ik de aandacht op de uitspraken van zowel de heer Delors als van de Nederlandse Raad van State die advies heeft gegeven omtrent het ontwerp. Wanneer ik spreek over het Europa der rechters dan doet de Nederlandse Raad van State dat ook, maar op een veel voor-zichtiger manier. Wat gezegd wordt komt echter op hetzelfde neer. Daar-om is het belangrijk dat er een ge-bruiksaanwijzing komt, een verklar-ing bij het verdrag waarbij het be-grip subsidiariteit beter wordt inge-vuld. Dat kan onder meer gebeuren via een Europese Grondwet. Ik ben de eerste om te erkennen dat het geen gemakkelijke opgave is. Wij mogen echter niet in de opperste ver-warring vallen door van het begrip een slogan te maken. Wij pleiten daarom voor een verdragscode.

Mijnheer de voorzitter, ik meen dat dit verdrag moet worden goedge-keurd omdat het Europa der vader-landen nog bestaat. In het verdrag zijn pogingen ondernomen tot een re-cuperatie van het begrip nationali-teit. En met succes. Het Cohesie-

fonds is daarvan een zeer goed voor-beeld. De fondsen behoren tot de be-voegdheden van de Commissie. Vol-gens het verdrag valt het Cohesie-fonds onder de bevoegdheid van de Ministerraad. Dat is een voorbeeld van een nationale recuperatie. Wan-neer men het Europa der vaderlan-den afwijst, dan moet men dit ver-drag goedkeuren. Hierbij verwijs ik naar wat door de eerste voorzitter van de Europese Commissie, Walter Hallstein is gezegd, die in zijn boek *Der unvollendete Bundesstaat* schrijft dat wie A zegt ook B moet zeggen. Hij verklaart dat de Europe-se Gemeenschap slechts de aanloop is tot een bondsstaat. Dat zijn belang-rijke woorden uit de mond van ie-mand die weet waarover hij spreekt. Hij spreekt over het tegengestelde van het Europa der vaderlanden. Hij pleit dus voor een federaal Europa. In Frankrijk heeft men daarvan echo's opgevangen. Frankrijk is van ouds gekend als een lidstaat die be-kommerd is om zijn soevereiniteit. Frankrijk heeft in de periode van het referendum wel degelijk aangevoeld dat er in Maastricht een federale be-weging besloten ligt.

Mijnheer de voorzitter, men moet het verdrag van Maastricht niet op zich bekijken maar wel vertrekkend van het verdrag van Rome van 1957. In 1957 heeft men dit verdrag afge-sloten waarbij de mogelijkheid be-stond die trouwens is aangegrepen, om een economische mastodont te doen groeien. Wanneer men nu doet alsof er geen verdrag van Rome be-staat, dan is het vanzelfsprekend dat men zegt dat het verdrag van Maas-tricht een inbraak is. Maar het ver-drag van 1957 bestaat en mijn fractie is van oordeel dat het **verdrag van Maastricht niet alleen een stap verder** is maar ook een correctie van het ver-drag van 1957.

Terwijl wij allemaal slapen, zowel in Europa, in België, als in Vlaanderen, heeft men een enorme economische macht uitgebouwd, namelijk het Eu-ropa van de markt.

Maastricht is op vele vlakken een ge-lukte poging om de economische reus, waarover ik sprak, met de de-mocratie en de eigenheid van de lid-

Suykerbuyk

staten en de regio's in Europa tot een begin van de Europese democratie te maken. Maastricht is een correctie op het Europa van de markt van 1957 die zich met veel succes heeft uitgebreid tot datgene wat Europa nu is. Welnu, in de mate dat het verdrag van Maastricht een correctie is en voert tot het erkennen van de eigenheid van de lidstaten en tot meer democratie, begrijp ik niet waarom tegen deze achtergrond niet mag worden gezegd dat dit verdrag een stap in de goede richting is. Het bevat meer negatieve dan positieve punten. Het is om die reden dat onze fractie dit verdrag zal goedkeuren.

De voorzitter : De heer Kempinaire heeft het woord.

De heer A. Kempinaire (op de tribune) : Mijnheer de voorzitter, mijnheer de eerste minister, collega's, andermaal werd langdurig over het verdrag van Maastricht gesproken. Ik meen dat zelden in zo een korte tijdsperiode — het verdrag werd immers pas in februari gepubliceerd — over een internationaal verdrag werd gedebatteerd en gepubliceerd als over het verdrag van de Europese Unie.

— **De heer E. Pinoie, ondervoorzitter, treedt als voorzitter op.**

Aan de ene kant werd het verdrag afgebroken en verguisd, aan de andere kant werd het geprezen. Ook in onze Raad werd daarover al heel wat gezegd. De Franstalige Gemeenschapsraad heeft daarover gisteren een debat gehouden. Ook in het nationale parlement heeft de bespreking reeds plaats gehad. Er bestaan trouwens zeer degelijke verslagen van dit debat dat op een hoog niveau werd gevoerd. De bespreking ter ratificatie ervan is thans bezig in de Senaat.

Ik dank de voorzitter voor zijn verslag. Het was een kort verslag, maar het bevatte naar mijn gevoel enkele onduidelijkheden waarover ik straks een paar vragen wil stellen.

Mijnheer de voorzitter, het kan uiteraard niet de bedoeling zijn het gehele verdrag te overlopen. Ik zal mij be-

perken tot de punten die belangrijk zijn voor de Vlaamse Raad en voor Vlaanderen, en meer bepaald tot de nieuwe punten in het verdrag, namelijk het Comité van de Regio's. Collega Dewael zal uiteraard spreken over het hoofdstuk cultuur en de paragraaf onderwijs, waarin wordt gepleit voor meer coördinatie op het Europese vlak.

Het Comité van de Regio's is een nieuw onderwerp waarover vragen rijzen die in het verslag niet zo duidelijk werden beantwoord. In het verslag lees ik : „Het Comité zal operationeel zijn op 1 januari 1993”. Dat is dus binnen enkele weken. In het verslag van het adviescomité voor de Europese aangelegenheden in het nationale parlement lees ik : “Het Comité van de Regio's heeft adviserende bevoegdheid die het op eigen initiatief, in de door het verdrag bepaalde gevallen, dan wel op verzoek van de Raad of van de commissie uitoefent. Niettemin kan eraan worden getwijfeld of deze bepaling ten uitvoer zal worden gelegd. Niet alleen is er geen termijn voor de oprichting van het Comité vastgesteld, maar tevens is ter zake de unanimiteitsregel van kracht”.

In het verslag wordt ook de vraag gesteld of daaruit niet moet worden afgeleid dat het Comité van de Regio's, waarvan sprake in het verslag, als het ware een zoethoudertje is dat in het verdrag werd ingelast, wellicht ook op vraag van ons land, om degenen die voorstander zijn van het Europa van de Regio's te sussen.

De bepalingen omtrent dit Comité zijn terug te vinden in de artikelen 198a tot en met 198c van het verdrag. Wij leren daaruit dat het Comité de Raad en de Commissie zal bijstaan, dat het Comité over een raadgevende stem zal beschikken en dat het Comité zal zijn samengesteld uit de vertegenwoordigers van de regionale en de lokale instanties die door de onderscheiden lidstaten voor de duur van vier jaar zullen worden aangeduid. De heer Suykerbuyk heeft daarover uitvoerig gesproken.

Voor dit laatste punt roept bij mij enkele vragen op waarop ik toch

meer concrete antwoorden verwacht dan degene die ik in het verslag vind.

Ik beschouw het als een leemte dat de vertegenwoordigers van het Comité niet verkozen worden. Dit komt in zekere mate de legitimiteit van dit lichaam niet ten goede en vergroot, uiteraard, het zogenaamde democratisch deficit.

Nochtans zou dit Comité een verrijkende innovatie bij onze Europese instellingen kunnen zijn en moeten worden. Op termijn moet dit Comité kunnen fungeren als een ideaal instrument voor de beveiliging van de culturele en de regionale verscheidenheid in het Europa van de regio's.

Ik had graag van de minister vernomen wat hij bedoelt wanneer hij spreekt over het onderscheid dat hij maakt tussen de zogenaamde sterke en de andere regio's.

Betekent dit dat niet alle regio's in Europa op een gelijke wijze aan bod zullen komen ?

Mijnheer de minister, in de commissie hebt u daarop geantwoord dat u drie parameters hanteert om de regio's af te wegen : een culturele, een economische en een democratische. Ik vind in het verslag geen antwoord van de minister terug waarin deze criteria worden verduidelijkt.

Wat bedoelt men bijvoorbeeld met een democratische parameter ? Is de ene regio in een bepaalde lidstaat van de Gemeenschap meer of minder democratisch dan een andere ?

Minister-president L. Van den Brande : Mijnheer de voorzitter, met uw goedvinden wil ik daarop onmiddellijk antwoorden.

Onlangs organiseerde ik een bijeenkomst over het Europa van de culturen. Ook daar heb ik aandacht gevraagd voor de genoemde drie parameters. Waarom heb ik dit gedaan ? Ik probeerde daarmee een antwoord te geven op de grote dispariteit van wat als regio wordt gedefinieerd. Collega Suykerbuyk verwees daar trouwens reeds naar.

Tot nader bericht heb ik nog altijd

Van den Brande

geen betere criteria gevonden om een cultuur-regio in Europa te definiëren. Zoals u al stelde, heeft dit alleszins te maken met de identiteit, met de sociaal-economische draagkracht **én** met de democratische intensiteit van besluitvorming. Anders gezegd : wat zijn de bevoegdheden van een cultuur om autonoom een aantal beslissingen te kunnen nemen ? Dit gegeven kan ook niet los worden gezien van de toegekende middelen of van deze die men zelf kan innen als gevolg van eigen fiscaliteit. Hieruit kan men de democratische intensiteit van de besluitvorming afleiden.

Ik beoordeel niet de democratie in bepaalde lidstaten, in regio's of culturen. Wel stel ik een groot verschil vast in democratische intensiteit die de verschillende culturen kenmerkt. Ik zal u een duidelijk voorbeeld geven. Een county in het Verenigd Koninkrijk is een gedecentraliseerde of **gedeconcentreerde** eenheid. Het is een intermediair bestuursniveau met hooguit enkele bevoegdheden. Over autonome middelen beschikt men er niet en ook de besluitvorming ontbreekt.

Ook bij ons ontbreekt nog één van de parameters. Naar ik hoop, wordt die juist met het **Sint-Michielsakkoord** gerealiseerd ; alle elementen om het waar te maken zijn in ieder geval aanwezig. Ik bedoel meer bepaald de rechtstreekse verkiezing van ons eigen parlement. Het bureau van de Association des Régions d'Europe gaf mij trouwens de opdracht tegen december aanstaande een rapport op te stellen om tot een bruikbare definitie van een cultuurregio te komen, dit vooral met het oog op een mogelijke toetreding tot de ARE.

Ik wil dit debat uitbreiden tot Europa. Over deze kwestie moet ernstig worden nagedacht.

Ook in het kader van de subsidiariteit wil ik op de lidstaten een beroep doen om zelf te overwegen hoe men intern de culturele, sociaal-economische en democratische dimensies kan invullen. Wanneer men aanvaardt sommige dingen samen te doen — en

dus op een grotere schaal — moet men ook de consequenties ervan aanvaarden. Dit lijkt mij de kern van het debat.

Als Londen spreekt over **subsidiariteit**, wordt dit principe opgevat als een verschuiving van de **beslissingsmacht** van Londen naar Europa. Daarbij gaat men echter niet na hoe de subsidiariteit kan worden uitgediept naar Schotland, Wales of Engeland. Ik kom hierop later nog terug.

Ondertussen hoop ik duidelijk te hebben gemaakt wat voor mij de derde parameter betekent, namelijk de democratische intensiteit. Deze opheldering lijkt mij een nuttige bijdrage aan het debat. (**Onderbreking door de heer Suykerbuyk**)

De heer A. Kempinaire : Ja, mijnheer Suykerbuyk, maar niet op die uitdrukkelijke wijze. Daarom ben ik ook verheugd over het antwoord dat hier werd verstrekt, wat uiteraard een verduidelijking en een aanvulling van het verslag betekent. Wij vinden dit antwoord evenwel niet op een zo expliciete wijze terug in het verslag.

Een andere vraag handelt over het aantal leden in dit Comité dat aan ons land wordt toegekend. Volgens de tekst van het verdrag krijgt België twaalf vertegenwoordigers toegewezen. Men pleit ervoor dat voor Vlaanderen zeven leden in dat Comité zouden zetelen. De vraag is of dit aantal reeds definitief is verworven.

Minister-president L. Van den Brande : Neen.

De heer A. Kempinaire : Aan Frans-talige zijde hoor ik de heer Spitaels pleiten voor de pariteit. Het verheugt mij te horen dat dit nog niet definitief is.

Volgens de tekst van het verdrag zullen de leden van dit Comité verkozen vertegenwoordigers zijn. Zij zullen behoren tot het hoogste beslissingsniveau van de gemeenschappen en gewesten, naar analogie met de Duitse Länder. Kan men daaruit besluiten dat deze vertegenwoordigers deel uitmaken van de regering ? Bestaat bovendien de mogelijkheid dat deze

vertegenwoordiging zal worden aangevuld met leden die door de Vlaamse Raad zijn aangewezen ?

Het Comité zou dus zijn samengesteld uit leden van de regering en uit leden van de Vlaamse Raad, bijvoorbeeld drie leden uit de regering en vier leden uit de Vlaamse Raad. U zult daarover waarschijnlijk een andere mening hebben. Ook wat dat punt betreft, zouden wij toch enkele verduidelijkingen willen krijgen die niet in het verslag vermeld zijn.

Als ik het goed heb begrepen, zullen die vertegenwoordigers ook worden geput uit de regering. Volgens artikel 198a van het verdrag mogen de leden van het Comité niet gebonden zijn door enig imperatief mandaat ; zij oefenen hun ambt volkomen onafhankelijk uit in het algemeen belang van de Gemeenschap. Ik zie moeilijk in dat leden van het Comité, afkomstig uit de regering, afstand kunnen doen van hun imperatief mandaat.

Wanneer ik de tekst van het verdrag voor de eerste maal heb gelezen, vooraleer wij hem hier in het parlement bespraken, dacht ik toch dat het ging om verkozen vertegenwoordigers uit de Raad. Ik wil daarmee zeker niet zeggen dat ik een plaats in dat Comité wil bekleden.

Minister-president L. Van den Brande : Het is misschien een verruimingsgedachte !

De heer A. Kempinaire : Nee, dat heeft er niks mee te maken. Hoe zal de ideologische samenstelling van die vertegenwoordiging eruitzien, in de veronderstelling dat de CVP ooit nog eens een absolute meerderheid zou hebben ? Zullen bepaalde waarborgen worden gegeven of dient men blindelings te geloven dat de vertegenwoordigers, zoals aangewezen door een op dat ogenblik heersende politieke meerderheid, zonder enig imperatief mandaat de belangen van de gehele regio zullen behartigen ? Heeft men, wat Vlaanderen betreft, reeds geopteerd voor het feit dat het leden van de regering zullen zijn ?

De voorzitter : De heer Dierickx heeft het woord.

De heer L. Dierickx : Mijnheer de voorzitter, mijnheer de minister-president, ik wil over deze aangelegenheid een vraag stellen. Ik ben het volledig eens met het standpunt dat het hier niet mag gaan over imperatieve mandaten omdat dat het einde van de democratie zou betekenen. Mijnheer de voorzitter van de regering, ik zie nog enkele **onduidelijkheden** inzake de begrippen culturele identiteit en intensiteit van de democratie. Gaat u ervan uit dat elk van de zestien Duitse Länder een culturele identiteit heeft en dat de stadstaten **Bremen** en Hamburg voldoende democratische intensiteit hebben om te behoren tot de Europese Raad van de gewesten ?

De voorzitter : De minister-president heeft het woord.

Minister-president L. Van den Brande : Wat de culturele identiteit betreft, moet men rekening houden met het volgende. In het voorbeeld van de Länder dat u aanhaalt, brengt elk van de Länder een identiteitselement aan in het geheel van de globale duitse culturele identiteit. Als men echter behoort tot een **niet-homogeen** cultureel land zoals België, liggen de zaken anders. In dat geval moet worden nagegaan welke de culturele identiteiten zijn. Ook in Frankrijk situeert de heterogeniteit zich niet op het vlak van de taal. Een aantal regio's hebben inderdaad een eigen herkenbare identiteit. Ik geef u twee voorbeelden. De Elzas en Bretagne hebben weliswaar hun eigen volkstaal, maar behoren toch tot het ruimere homogeen Franse taalgebied. Derhalve behoren zij tot de onderdelen die mee moeten spelen.

Mijnheer Dierickx, de grote moeilijkheid is de volgende. In het huidige verdrag van Maastricht bepaalt elke lidstaat wat zij beschouwt als een regio of een entiteit. Dit is eigenlijk een niet-Europese gedachte. Naar mijn mening zou het beter zijn om gezamenlijk te bepalen welke entiteit als vertegenwoordiging het nuttigst is in het licht van de verschillende elementen die ik heb aangestipt. Dit is echter een volgende stap en alles moet geleidelijk aan opgebouwd worden.

Op dit ogenblik kunnen wij vanuit onze hoek niet bepalen wie de Britten als vertegenwoordiging moeten aangeven. In Frankrijk heeft men op het ogenblik nog niet uitgemaakt wie men naar het Comité van de Regio's zal sturen. De vertegenwoordiging zou ook nog kunnen komen uit de departementen, uit hun nieuwe Régions of uit andere, grotere entiteiten zoals bijvoorbeeld Elzas-Lotharingen, Bretagne, Languedoc-Roussillon of Rhône-Alpes de Provence. Dit is echter een beslissing die we naar mijn mening gezamenlijk op het Europese vlak moeten nemen.

De voorzitter : De heer Kempinaire heeft het woord.

De heer A. Kempinaire : Mijnheer de voorzitter, ik kom nog even terug op de vertegenwoordiging van onze gemeenschap in het Comité van de Regio's. Indien het **Sint-Michielsakkoord** wordt goedgekeurd, dan wordt de regering in de toekomst samengesteld voor vijf jaar, terwijl de vertegenwoordigers in het Comité slechts voor vier jaar worden aangesteld, met weliswaar de mogelijkheid het mandaat te verlengen. Het is niet **ondenkbaar** dat de regering haar **mandatarissen** in het Comité bij **het einde** van hun mandaat, opnieuw voor **vier** jaar aanwijst. Als echter één jaar later de politieke samenstelling van **de** regering wordt gewijzigd, zal men nog moeilijk kunnen spreken **van een** representatieve vertegenwoordiging. Over die mogelijke verwickeling zou ik graag wat uitleg krijgen van de minister-president.

Dan zou ik ook nog willen vernemen hoe het zit met de vertegenwoordigers uit Brussel. In de **veronderstelling** dat wij zeven vertegenwoordigers krijgen — wat ik hoop — zullen er dan één of meer plaatsen worden vrijgemaakt voor Brussel ? Over dit punt staat niets te lezen in het **verslag**.

Ik verheug mij erover dat het Europa van de regio's op de tippen van de tenen — en wellicht als een **zoethoudertje** — zijn intrede heeft gedaan in het Europees gebeuren. De regio's zullen adviezen kunnen **verstrekken** over aspecten die **meer** specifiek de

regio's aanbelangen. Ik denk in dit verband aan de maatregelen voor de minder begunstigde regio's waarvoor de solidariteit moet spelen, aan de adviezen over de transeuropese **transportnetten**, de beroepsopvoeding, het onderwijs, de gezondheidszorg en de cultuur, kortom allemaal zaken die de burger aanbelangen.

Mijnheer de minister-president, Vlaanderen mag op basis van uw parameters tot de sterkere regio's in Europa worden gerekend. Hoewel de bepalingen in het verdrag ter zake summier en vaag zijn, zou het Comité van de Regio's in de toekomst aan belang kunnen winnen. Wellicht is op dit vlak voor de Vlaamse Gemeenschap een rol weggelegd om ook hier het voortouw te nemen. Mijnheer de minister-president, ik hoop dat u die kans niet voorbij zal laten gaan en dat Vlaanderen bij de herziening van het verdrag in 1996 een **voortrekkersrol** zal spelen.

De PVV-fractie zal dit ontwerp tot ratificatie van het verdrag betreffende de Europese Unie goedkeuren, zelfs als wij, net zoals anderen, er niet helemaal onze gading in vinden. Wij menen ook dat het verdrag niet uitsluitend met juridische of economische argumenten kan worden **verdedigd**.

Enkele maanden geleden verscheen er in Le Monde een manifest tegen de ratificatie van het verdrag ondertekend door vijftig prominente Franse economische, juridische en financiële specialisten. Drie dagen later publiceerde dezelfde krant een manifest ondertekend door even eminente juristen en financiële experts die opkwamen voor de ratificatie van het verdrag. De tekst bevat inderdaad gebreken maar ook positieve punten. Wanneer wij het erop nalezen, kunnen wij niet anders dan vaststellen dat het aantal positieve punten dat van **de** gebreken overstijgt.

Bovendien is, nu wij zo ver gevorderd zijn, de weg terug niet meer mogelijk. De grondleggers van Europa in de jaren vijftig droomden van een Europa dat meer was dan alleen een economische unie, zij droomden van een politieke unie. Met dit verdrag

Kempinaire

— weliswaar met gebreken —, waarin zelfs sprake is van een cultureel Europa, zetten wij een stap in de goede richting. Vandaar dat de **PVV**-fractie dit ontwerp van decreet ter ratificatie zal goedkeuren. (**Applaus bij de PW en van minister-president Van den Brande**)

De voorzitter : De heer Van der Maelen heeft het woord.

De heer D. Van der Maelen (op de tribune) : Mijnheer de voorzitter, mijnheer de minister-president, collega's, als de diverse referenda en de naar aanleiding daarvan gevoerde debatten over het verdrag van Maastricht iets duidelijk hebben gemaakt, dan is het zeker wel het feit dat het verdrag zowel hoop als vrees losmaakt bij vele Europeanen. Ik zal het vandaag over beide gevoelens hebben.

De SP-fractie is hoopvol gestemd over dit verdrag. Zij staat erachter, zij het niet kritikeloos. In dit debat in de Vlaamse Raad kan niet worden ontkend — ik herhaal wat velen voor mij reeds hebben onderstreept — dat de kernproblemen van de staten en volkeren van Europa internationaal en supranationaal zijn. Op politiek en economisch vlak zijn er de ups en downs van een mondiale economie die de staten en volkeren lijdzaam moeten ondergaan en de problemen veroorzaakt door het in mekaar storven van de bipolaire wereldorde. De zoektocht naar een nieuw evenwicht verloopt niet zonder moeilijkheden, kijken wij maar oostwaarts. Verder zijn er de opwarming van de stratosfeer, het afnemen van de genetische verscheidenheid, de bodemerosie, de watervervuiling, het **ozongat**. Een laatste reeks problemen zijn de **drug**-handel en andere internationale criminele activiteiten.

Dit alles staft de stelling dat elke natie of staat, en dus ook elke politiek die binnen de natie of staat wordt gevoerd, onvoldoende soortelijk gewicht heeft om de problemen waarmee Europa wordt geconfronteerd, met enige kans op succes te verhelpen. De aangehaalde proble-

men vergen zelfs een mondiale aanpak, maar zo ver zijn wij helaas nog niet.

Volgens de Vlaamse socialisten blijft de Europese integratie het enige toekomstperspectief dat de nodige schaalvergroting inhoudt waardoor voldoende actiemiddelen zullen vrijkomen om dergelijke problemen succesvol te verhelpen.

Wij Vlaamse socialisten zijn van oordeel dat het door Maastricht nog versterkte Europa ons de hoop geeft, ten eerste, dat samenwerking en overleg het halen op conservatief nationalisme dat zijn verwoestende effecten in de eerste helft van deze eeuw tweemaal ten toon heeft gespreid en zijn onmenselijk gezicht dagelijks toont in Joegoslavië ; ten tweede dat de door de marktmechanismen gestuurde feitelijke **eenmaking** van Europa kan worden ingebed in een politieke maatschappijvisie die wordt ingevuld met politieke regelingen inzake bijvoorbeeld de sociale dimensie, het leefmilieu, fiscaliteit of consumentenbescherming ; wij begrijpen, sterker, wij onderschrijven de vrees die sommigen hebben geuit ten aanzien van Maastricht. Samen met vele anderen zijn we bevreesd voor een Europa dat met slechts een homeopatische dosis democratie lijkt te willen functioneren. Samen met vele anderen vinden we dat dringend iets moet gebeuren aan de toch nog steeds veel te zwak uitgebouwde sociale component.

Namens mijn groep heb ik deze kritiek op Maastricht tijdens het kamerdebat geformuleerd. De kritiek werd dus geleverd waar hij moest geleverd worden, met name ten aanzien van de federale regering die ter zake de hoofdverantwoordelijkheid draagt. Als dit straks stof voor een debat mocht blijken te zijn, zal ik graag ingaan op deze beide punten.

Ik wil vandaag echter van mijn spreektijd gebruik maken om nader in te gaan op de toch ook in Vlaanderen vrij vaak gehoorde vrees, namelijk dat de verdieping van de Europese eenmaking een bedreiging vormt voor de Vlaamse eigenheid.

Ook elders in Europa wordt de **iden-**

titeitsproblematiek in zijn volle scherpste gesteld. De Franse filosoof Edgar **Morin** wijst erop dat de brandstof voor het benadrukken van de eigen identiteit in Europa uit een dubbele bron komt.

Als eerste bron, wijst hij op de cultuurvervlakking als gevolg van een zich overal in Europa verspreidende consumptiecultuur die enkel een uniforme smaakloze eenheidsworst aflevert. Als reactie tegen dit fenomeen stelt **Morin** vast dat diverse tegenkrachten in het verweer treden en het behoud van de eigen culturele identiteit tot strijdpunt maken.

Als tweede bron wijst de Franse filosoof het alomverspreide **toekomst**-pessimisme aan. De Europeaan voelt zich onzeker over zijn toekomst. Dit leidt niet alleen tot irrationele afkeerreacties tegen vreemdelingen, maar ook tot een vlucht uit de democratie en uit de politiek. De geesten plooiën terug naar een verleden waarin geruststelling gevonden werd in het behoren tot een groep waarvan het religieus, etnisch of nationaal bewustzijn sterk werd benadrukt.

Beide fenomenen lijken mij van kapitaal belang, want zij zullen mede in belangrijke mate de toekomst van ons continent bepalen.

Ik voel me niet aangetrokken door een toekomstig Europa, overheerst door een homogene **coca-cola**-cultuur.

Verscheidenheid, vooral culturele verscheidenheid is één van de essentiële kenmerken van onze Europese maatschappij. Het is een bron van rijkdom en deze diversiteit moet absoluut behouden worden.

Omdat ik me nog minder aangetrokken voel door een continent overheerst door een **eigen-volk-eerst**-filosofie, — daar leidt die tweede bron toe -, moet volgens mij, als een oprecht Europeaan, het verdrag van Maastricht getoetst worden op zijn effecten, op dit fenomeen. Vooraleer tot die toetsing over te gaan, wil ik in het kort de inhoud van het **unie**-verdrag schetsen, ten minste die artikelen die verband houden met het identiteitsprobleem.

Van der Maelen

Uit de pers verneem ik dat hierover verkeerde ideeën leven. Dit komt mede omwille van het feit dat de inhoud van het verdrag niet gekend is. Ter zake heb ik drie vaststellingen.

Ten eerste, het verdrag van Maastricht erkent — eindelijk — de regionale dimensie. Er wordt een onafhankelijk Comité van de Regio's opgericht. De aanpassing van artikel 146 van het verdrag maakt het mogelijk dat in het kader van een sluitende interne habilitatieregeling, regionale ministers de lidstaat met stemrecht in de Ministerraad kunnen vertegenwoordigen.

Ten tweede, het verdrag biedt thans betere garanties inzake subsidiariteit. Het beginsel wordt niet alleen juridisch afdwingbaar verankerd in het verdrag, het wordt bovendien toepasselijk gemaakt op de overige titels van het unieverdrag en geëxpliciteerd in de bevoegdheidshoofdstukken inzake onder meer onderwijs en cultuur.

Ten derde, onderwijs en cultuur worden in het verdrag van Maastricht afgeschermd tegen ongewenste Euro-inmenging. Het onderwijsartikel staat bol van de waarborgen. Ik citeer : „De Gemeenschap kan bijdragen tot de ontwikkeling van onderwijs” ; verder : „door samenwerking aan te moedigen en te ondersteunen” ; verder : „met volledige eerbiediging van de verantwoordelijkheid van de staten voor de inhoud en het opzet” ; laatste citaat : „met respect voor de culturele en taalkundige verscheidenheid”. Het regionaal Comité krijgt daarenboven een dwingend adviesrecht. De cultuurtitel moet niet onderdoen voor het onderwijsartikel. De nationale en regionale verscheidenheid van de culturen moet geëerbiedigd worden en de Gemeenschap moet bij haar optreden in het kader van andere bepalingen van het verdrag rekening houden met culturele aspecten. Ongetwijfeld wordt de beste waarborg gevormd door de vereiste van unanimité onder de twaalf voor elke beslissing inzake culturele materies. Ook hier heeft het regionaal Comité een dwingend adviesrecht. Tot zover de inhoud.

Zo kom ik tot de toetsing. De eerste vraag : Vormt de Europese eenmaking een bedreiging voor de culturele diversiteit in Europa ? Wij worden in Europa bedreigd door een hamburger-cultuur die leidt tot een identiteitsvervaging. Het kan volgens mij niet worden ontkend dat op bepaalde domeinen — meestal is dit waar de big business de cultuur ontmoet, bijvoorbeeld de televisie — Europa een bedreiging kan vormen voor de in verdrukking verkerende kleinere Europese cultuurgebieden. Ik sta dan ook volledig achter elkeen die zich op deze aspecten tegen de gevolgen van die Europese eenmaking wil verzetten.

Ik vind het echter unfair alle schuld voor het inleveren op de culturele eigenheid in de schoenen van de Gemeenschap te schuiven. Als dit ook in Europa is gebeurd, dan is dit het gevolg van een bijna wereldwijd fenomeen dat de Gemeenschap inderdaad niet heeft kunnen afblokken. Sta mij echter toe er u toch aan te herinneren dat de Gemeenschap in het verleden — en persoonlijk vind ik dat goed, ook wat de toekomst betreft — niet al te ruime bevoegdheden heeft op het vlak van cultuur. Ik ben persoonlijk van mening dat indien wij er in Europa er niet in geslaagd zijn beter weerstand te bieden tegen de coca-cola-cultuur, dit te wijten is aan de elk-voor-zich-aanpak, waarbij elke culturele regio heeft getracht alleen hiertegen te strijden.

De heer P. Dewael : Mijnheer Van der Maelen, het stoort mij dat u het steeds heeft over de eenheidscultuur en over de coca-cola-cultuur. Blijkbaar voel ik die bedreiging niet zoals u die ervaart, althans niet in Vlaanderen noch binnen de Europese Gemeenschap.

Denkt u werkelijk dat de Europese Gemeenschap als dusdanig verantwoordelijk kan worden gesteld voor een versterking van dat fenomeen ? Moest, a contrario geredeneerd, de Europese Gemeenschap er niet zijn, denkt u dan ook niet dat de evolutie van technieken ertoe zou hebben geleid dat, bijvoorbeeld op het vlak van de televisie, met een zekere uniformiteit zou moeten worden afgere-

kend ? Met andere woorden, u kan dit toch niet de Europese Gemeenschap ten kwade duiden ! U zou echter wel kunnen aanklagen dat het ontbreken van een cultuurparagraaf tot gevolg heeft dat vandaag binnen de Europese Gemeenschap aan culturele besluitvorming wordt gedaan zonder enige rechtsbasis en dat de creatie van een cultuurparagraaf die ongewenste besluitvorming zou kunnen afremmen.

Ik ben dus van mening dat het niet opgaat te poneren dat de Europese Gemeenschap als dusdanig voor dit fenomeen aansprakelijk kan worden gesteld en u mag er ook niet van uitgaan dat de in werking treding van het Comité van de Regio's op 1 januari 1993 aanleiding zal geven tot een coca-cola-cultuur. Volgens mij houdt u er een overtrokken beeld op na.

De heer F. Van den Eynde : Mijnheer de voorzitter, het spijt mij dat de heer Dewael, voormalig minister van Cultuur, de bedreiging van een coca-cola- en hamburgercultuur niet aanvoelt.

Mijnheer Dewael, het zou nochtans moeten volstaan te kijken naar de pulp die de verschillende televisiezenders ons tegenwoordig aanbieden om de ernst van het probleem in te zien.

U kan er uiteraard van uitgaan dat zulks niet de schuld is van de Europese Gemeenschap. Wat de Europese Gemeenschap echter wel zou kunnen doen — maar ik vrees dat zulks ook ten gevolge van het verdrag van Maastricht helaas niet zal gebeuren — is op dat vlak eens ernstig weerwerk leveren om de eigenheid die in de verscheidenheid van de Europese cultuur is terug te vinden, eindelijk vrij te stellen van de zware aanslag van over de oceaan.

De heer D. Van der Maelen : Mijnheer Dewael, blijkbaar heeft u mij niet goed gehoord en ik zal dan ook letterlijk herhalen wat ik daarnet zei : ik vind het echter unfair alle schuld voor het inleveren op de culturele eigenheid in de schoenen van de Gemeenschap te schuiven.

Van der Maelen

Het gebeurt niet vaak dat ik het eens ben met een lid van het Vlaams Blok, maar ook ik voel mij ter zake bedreigd door de coca-cola-cultuur.

De heer F. Van den Eynde : Dienaangaande moet u werkelijk geen complexen hebben, ik heb er ook geen.

De heer D. Van der Maelen : Mijnheer Dewael, u zal trouwens merken dat ik dit aspect in de loop van mijn betoeg verder nuanceer.

Het verdrag van Maastricht houdt ook een aantal positieve ontwikkelingen in. Eerst en vooral, omdat alles voorhanden is om te beletten dat wij nog verder moeten inleveren op onze culturele eigenheid.

Drie elementen stemmen mij hoopvol. Ten eerste, cultuur blijft in eerste instantie een opdracht van de samenstellende delen van de Gemeenschap. Ten tweede, Vlaanderen kan zelf aan de tafel van de Ministerraad gaan zitten. Ten derde, zoals reeds gezegd, besluitvorming vergt unanimité.

Na Maastricht — en hierover verheug ik mij — wordt het zelfs mogelijk een offensief te starten. De diverse cultuurgebieden gaan elkaar vinden in het Comité van de Regio's en sommigen zullen elkaar zelfs aan de ministertafel vinden. Ik verwacht en hoop dat het inzicht veld zal winnen, dat de verdediging van de eigen identiteit een gemeenschappelijk probleem is waar alle regio's, alle cultuurgebieden mee te kampen hebben. Als dan het gezond verstand het haalt op de kortzichtigheid zullen de cultuurgebieden en de regio's hun gewichten en gewichtjes kunnen samenleggen om samen, via een gemeenschappelijk afgesproken strategie, de culturele diversiteit in Europa niet alleen te behouden maar hopelijk ook te versterken.

Een bijzonder belangrijke vraag is of de Europese eenmaking de mogelijke ontsporing naar ontaarde vormen van nationalisme versterkt. Samen met anderen wil ik een waarschuwend vinger opsteken. Het feit dat de

Gemeenschap slechts functioneert met een homeopathische dosis democratie, houdt niet te onderschatten risico's in. De kloof tussen de burger en de politiek wordt door Maastricht zeker niet verkleind. Maar, en dat is een hoopvolle noot, het verheugt mij dat de Europese leiders op de top van Birmingham blijk hebben gegeven van goede voornemens op dit vlak. Ik ben echter voorzichtig : na de woorden wacht ik toch wel op de daden. Ik wens erop te wijzen dat de Gemeenschap zelf één van de remedies tegen ontaard nationalisme kan bieden. Zelf geloof ik sterk in een Europese aanpak. Europa moet het nationalisme, het regionalisme voor vol aanzien om het in een warmer, edeler klimaat te vatten. Ik pleit voor een welbegrepen nationalisme, dat niet aan bekrompenheid lijdt, dat openstaat voor de buitenwereld, dat zijn voordeel doet met allerlei contacten en dat etnisch niet onverschillig, maar wel verdraagzaam is. Ik ken geen beter milieu dan het Europa van na Maastricht, waarbinnen, door de erkenning van het regionaal feit, dit soort van nationalisme en regionalisme kan gedijen, zonder risico van ontsporing naar fanatiek, opgeklept nationalisme waarvan de meesten van ons de gevaren onderkennen.

Ik wens tot slot nog een paar bedenkingen te formuleren rond het thema Vlaanderen en Maastricht. Ik blijf mij verwonderen over het feit dat de discussie over het Europa van de regio's in Vlaanderen niet of bijna niet wordt gevoerd. In Duitsland vormen de plaats en de rol van de Länder in Europa één van de hoofdthema's van het aldaar gevoerde debat rond Maastricht. Misschien besteden wij in Vlaanderen teveel aandacht aan het afdwingen van een rol voor de gewesten en de gemeenschappen in het Belgische staatsbestel. Misschien blijft hierdoor te weinig tijd om na te denken over de internationale inpassing. Samengevat denk ik dat Vlaanderen in België macht heeft verworven maar dat het zich nog al te veel overgeeft aan navelstaren. Ook onze eigen Raad is een overwegend naar binnen gericht parlement. Indien we niet opletten, verwordt ons parlement tot een knusse wijkclub die zich

enkel buigt over de problemen die zich voordoen op de Vlaamse vierkante meter. Als we ons internationaal manifesteren, kiezen we al te vaak alleen voor de transnationale verdediging van de luister van het Nederlands. Ik begrijp dit. Ik ken mijn geschiedenis en weet dat de Vlaamse beweging vooral wordt gedragen door onderwijzers en schrijvers en ik weet welk belang zij — en ik ook — hechten aan de taal. Ik weet dat sommigen onder ons willen concurreren met de francité, die inderdaad veel invloed heeft verworven. Maar ik blijf een beetje op mijn honger. Ik stel vast dat de eenzijdigheid in ons Vlaams internationaal optreden voor gevolg heeft dat we nog steeds niet bepaald hebben welke plaats het geëmancipeerde Vlaanderen wenst in te nemen tussen de andere regio's. België heeft een zeer belangrijke rol gespeeld in de opbouw van de Europese Gemeenschap der staten. Vlaanderen moet mede de fundamenteen leggen voor het Europa van de toekomst, namelijk het Europa van de regio's.

Hierin een rol van betekenis spelen, betekent echter wel dat we verder willen kijken dan onze traditionele horizons. Zo kan de Benelux geen soelaas brengen. De Benelux is naar mijn oordeel geen geschikt instrument om een Europa van de regio's tot stand te brengen ; ik stel vast dat Nederland geen regio's erkent en dat Luxemburg een dwerg is in vergelijking met wat de optimale grootte van een regio in Europa zou horen te zijn.

Vlaanderen doet er beter aan partners te kiezen vertrekkend van een duidelijke toekomstidee over Europa dan op basis van de vertrouwde gezelligheid van de Nederlanders en Luxemburgers onder mekaar.

Vooralsnog is het Europa van de regio's politiek en in elk geval institutioneel onrijp. Ik behoor echter tot diegenen die er stellig van overtuigd zijn dat hierin verandering zal komen. De nationale staat, de natie staat, is té groot voor de kleine dingen en té klein voor de grote dingen. De nationale soevereiniteit boet elke dag in aan geloofwaardigheid en ero-

Van der Maelen

deert snel door de internationaliserende economie, door opeenvolgende technologische sprongen en door evidente onderlinge afhankelijkheid.

Staatsvorming op Europees niveau leidt tot het relativeren van het belang van de natie-staat. Naar boven toe, zoals officieel gewenst en verdragsrechtelijk vastgelegd te Maastricht, doch evenzeer naar beneden toe. De gebeurtenissen in Midden- en Oost-Europa scherpen ook in West-Europa een gelijkaardig gevoel van het kleine vaderland aan. Wat in de politieke serre van het oosten gebeurt, warmt ook de geesten in het westen op.

Ik maak mij echter geen illusies. Ook in de eenentwintigste eeuw, zal de negentiende-eeuwse realiteit van de natie-staat nog blijven wegen. Maar ik ben ervan overtuigd dat we ergens in de eenentwintigste eeuw, en vroeger dan velen nu denken, zonder twijfel zullen belanden in een constellatie waarin de regionale parlementen en besturen als dragers van de regionale legitimiteit, de **handelingsruimte** van het Europa in wording in zeer belangrijke mate zullen bepalen.

Ik stel me dan ook de vraag waarom Vlaanderen zo lang aarzelt om het Europa van de regio's op de dagorde te plaatsen. Als Vlaanderen na de komende Grondwetsherziening ook op internationaal vlak de volle bevoegdheid zal hebben, dan ligt de weg open voor een voluntaristisch Vlaams Europa-beleid. Ik hoop dat velen met ons de moed en de creativiteit aan de dag zullen leggen om samen met andere regio's in Europa te timmeren aan de weg van de toekomst, die leidt naar het Europa van de regio's. Onze fractie is alleszins bereid hieraan haar volle medewerking te verlenen. **(Applaus)**

De voorzitter : De minister-president Van den Brande heeft het woord.

Minister-president L. Van den Brande : Mijnheer de voorzitter, voor de duidelijkheid van het debat en nog vóór mijn volledige repliek te formuleren, wens ik toch aan de heer Van

der Maelen te vragen waarop hij zich steunt om te zeggen dat wij zouden aarzelen om het idee van het Europa van de culturen en de regio's op de dagorde te zetten.

Mijnheer Vandermaelen, ik geloof eerlijk dat deze idee nooit op een dergelijke intensieve manier en uitgerend door ons werd aangebracht. Dit hangt natuurlijk samen met de vooruitgang die we boeken in het verwerven van meer bevoegdheden. Wij zijn het die als eerste een samenkost hebben georganiseerd over het thema van het Europa der culturen en regio's. Ik zal dat straks uitvoerig toelichten.

Uw vraag over een vermeende aarzeling verwondert mij dan ook ten zeerste.

De voorzitter : Het woord is aan de heer Van der Maelen.

De heer D. Van der Maelen : Mijnheer de voorzitter, ik weet inderdaad dat er aanzetten zijn. Ik ben misschien nog een beetje te jong en ongeduldig, maar ik verwacht meer dan de aanzetten die er tot nu toe geweest zijn. Ik sluit Nederland niet uit. Ik ben echter van mening dat wij al te veel zoeken naar het comfort dat wij kennen. Ik maak deel uit van de commissie voor Buitenlandse en Europese Aangelegenheden van de Vlaamse Raad. Daarin wordt gepraat over de Benelux, over de Taalunie. Ik geef toe dat dat belangrijke problemen zijn. Er wordt daarin echter naar mijn mening te weinig gepraat over wat voor Vlaanderen belangrijk is, namelijk de toekomst in Europa.

Minister-president L. Van den Brande : Mijnheer Van der Maelen, ik raad u aan eens goed door te nemen wat daarvoor reeds is gedaan, niet enkel als aanzet, maar concreet, zowel door mijn voorganger, de heer Geens als door mijzelf gedurende de jongste maanden. Er bestaan reeds heel wat concrete voorstellen, beslissingen en besluitvormingen. Het is ook onrechtvaardig ten opzichte van mijn voorganger, die toch bijzonder veel aandacht heeft besteed aan de cultuur der regio's in Europa, te zeggen dat er nog niet veel is gebeurd.

Natuurlijk moeten wij allemaal driftig **zijn** om de zaken snel te doen evolueren, en dat doen wij ook. Er zijn feiten en daden in Europa waar wij ons werkelijk manifesteren. Als wij het daarover eens zijn, kunnen wij elkaar vinden.

De voorzitter : De heer Verreycken heeft het woord.

De heer W. Verreycken (op de tribune) : Mijnheer de voorzitter, er zijn namens mijn fractie in dit debat meerdere sprekers ingeschreven, ik zal mij dus kunnen beperken tot een korte samenvatting van enkele aspecten van het verdrag. Ik zou onmiddellijk willen vaststellen dat deze regering, die niet steunt op een meerderheid van het kiezerskorps, volgens mij een autoritair bewind voert. Ik wil hier zeker niet de dictatuur van de opiniepeilingen invoeren, ik heb daar persoonlijk ook een hartgrondige hekel aan, maar ik wil enkel aantonen dat de opiniepeilingen overduidelijk bewijzen dat tussen 40 en 44 procent geen meerderheidscijfers zijn.

Die autoritaire ingesteldheid blijkt uit het feit dat u in verband met dit belangrijke verdrag het Vlaamse volk niet raadpleegt. De Europese schokgolven, tweegebracht door het Deense en het Franse referendum toonden toch voldoende aan dat dit verdrag van Maastricht de volkeren meer dan genoeg beroert om een dergelijk referendum te rechtvaardigen. Het is de heer Suykerbuyk die in zijn toejuichbare persoonlijke bedenkingen bij het verslag vaststelde dat er een democratisch deficit rijst wanneer twaalf ministers in besloten cénakel beslissingen treffen. Dit democratisch deficit kan worden opgeheven door de inrichting van een adviserende volksraadpleging. De aanvankelijke intentie van de eurocraten om dit verdrag zonder al te veel omhaal en zonder al te veel poespas gauw-gauw te laten goedkeuren door de staatsparlementen werd doorkruist door de belangstelling vanwege de samenstellende volkeren in Europa. Opeens voelen de staatsvertegenwoordigers zich geroepen om het verdrag toe te lichten met alle mogelijke en onmogelijke dure campagne

Verreycken

nes. De ais **oerdom** versleten burger, die de genialiteit van zijn **staatsleiders** weigert in te zien, moet nu ter **elfder** ure dringend nog eens voorge-licht worden.

Ware het niet veel beter geweest om de inspraak van de volkeren te vragen alvorens hun verdrag in de maag te splitsen ?

Ware het niet veel beter geweest om de volkeren en hun vertegenwoordigers te informeren over de omvang van de maatregelen, alvorens referenda uitwijzen dat minstens 50 per cent van de volkeren zich voorbijgegaan voelen ?

Indien de klok niet terug te draaien is, lijkt het de voorzitter van de regering dan niet aangewezen om alsnog het advies van de Vlamingen te vragen over dit verdrag ?

Geachte collega's, het Vlaams Blok diende een voorstel van decreet in dat in een dergelijke adviserende volksraadpleging voorziet. Ik dring erop aan dat dit voorstel niet in de lade van een of andere commissie zou worden begraven, maar dat het zou worden behandeld, **zoniet** rijst zeker de verdenking dat de hooghartigheid en de bijna minachtende wegwuiving, waarop het Deense neen werd ontvangen, ook de instemming van de Vlaamse regering wegdraagt.

De burger mag dus gaan stemmen en de kiezer heeft altijd gelijk — tenzij hij voor het Vlaams Blok kiest, want dan is hij misleid door die slechte demagogen —, maar de burger, de kiezer, wordt ver gehouden van de verlichte werkzaamheden van de verkozenen. Als dit geen hooghartigheid is die moet worden aangeklaagd, dan weet ik het niet meer. Deze houding lijkt mij verwerpelijk. Indien er zelfs maar een vermoeden bestaat dat de burger geen vertrouwen meer geeft aan zijn regeerders dan moet hij daarover kunnen worden geraadpleegd. Een regering moet de moed hebben om belangrijke beslissingen, waarover de kiezer geen uitspraak deed bij de vorige verkiezingen, aangezien dit Maastrichtdebat toen nog niet ter discussie lag, aan de goed- of

afkeuring van de burger-kiezer te onderwerpen wanneer het noodzakelijk lijkt. Dit verdrag lijkt mij meer dan zwaarwegend genoeg te zijn om een dergelijke volksraadpleging te rechtvaardigen.

Geachte collega's, de meningen — en vooral het stemgedrag — over dit verdrag worden ook in dit halfroond bepaald door de partijlidkaarten. U zal het mij dan ook niet kwalijk nemen dat ik mij zal beperken tot enkele onderdelen, zonder hoop de **stem**-bevelen ook maar enigermate te kunnen beïnvloeden, laat staan te wijzigen.

In het verdrag wordt aan de regeringen de mogelijkheid geboden afwijkingen te bedingen, waardoor storende, opgelegde en onbegrepen voorrechten kunnen worden teruggeschroefd. Ik verwijs ter zake enkel naar het volkomen onbegrijpbare recht dat eurocraten zouden krijgen om bij gemeenteraadsverkiezingen de bestuursverhoudingen te bepalen in hun gastgemeenten. In artikel 8b van het verdrag wordt uitdrukkelijk gesteld, ik citeer : “Deze nadere regelingen kunnen voorzien in afwijkingen wanneer zulks gerechtvaardigd wordt door bijzondere problemen in een lidstaat”.

Welnu, Vlaams-Brabant zorgt voor dergelijke bijzondere problemen. De verdere betonning van Vlaams-Brabant ten behoeve van eurocraten, die deze betonning via hun stem aan een gemeentebestuur zullen kunnen opleggen, moet worden voorkomen.

De totale uitholling van de Vlaamse culturele identiteit van **Vlaams-Brabant**, door het zenden van **anderst**alige bestuurders die een ander **cultuur**beeld hebben zonder begrip voor de oorspronkelijke cultuur, moet eveneens worden voorkomen. Deze bijzondere problemen in Vlaams-Brabant vereisen het inroepen van de afwijkingsclausule.

De Vlaamse Raad, die zich erop beroept eerlang een eigen Vlaams parlement te vormen, moet er worden op gewezen — deze discussie werd reeds herhaaldelijk gevoerd — dat

Vlaanderen volgens de Europese normen nog altijd geen regio is. In de Vlaamse regio — die de Vlamingen zou omvatten — zouden geen faciliteiten voorkomen en daarin zou gans Brussel liggen. Ik neem aan dat dit een Vlaamse omschrijving is van een regio, terwijl de regio's thans nog altijd door Belgische vertegenwoordigers worden omschreven. Het zijn dus staatsvertegenwoordigers, die trouwens de enige zijn, die door de Europese instellingen worden erkend, maar geen volksvertegenwoordigers in de precieze betekenis van het woord.

Aldus zal het nieuw opgerichte Comité van de Regio's enkel adviezen kunnen uitbrengen over territoria en bevoegdheden, die door de lidstaten zullen worden omschreven. Met andere woorden, de territoria en de bevoegdheden zullen niet door de volkeren zelf worden omschreven, maar wel door de schoonmoeders. Dat lijkt mij totaal aanvechtbaar en zelfs een aanfluiting van het recht op zelfbeschikking, dat door veel belangrijker verdragen wordt gewaarborgd. Dit verdrag lijkt mij ertoe te leiden dat het betuttelende België, dat wij afwijzen, door een even betuttelend Europa zal worden vervangen.

Zolang de Europese Raad wordt samengesteld uit vertegenwoordigers van de lidstaten, ik citeer nogmaals artikel 146, maar ik zet het in de meervoudsvorm : “...op ministerieel niveau die gemachtigd zijn om de regeringen van de lidstaten die zij vertegenwoordigen, te binden”, tot zolang blijft dus de Europese Raad, de cenakelraad, de centralistische voorgedsten als enige gesprekspartners erkennen.

Indien het deze Vlaamse Raad ernst is met de verbale **zelfstandigheidsuitingen** dan moet deze houding worden afgewezen. Enkel Vlaanderen kan Vlaanderen vertegenwoordigen in Europese instellingen. Enkel Vlamingen kunnen namens Vlamingen spreken.

Deze Vlaamse Raad moet zich bevrijden uit de opgedrongen schoothondfunctie. Inderdaad, deze Vlaamse Raad heeft helemaal niet de

Verreycken

opdracht tot redelijkheid, om eender welk ander volk te plezieren. Neen, deze Vlaamse Raad heeft slechts één opdracht : het Vlaamse volk verdedigen.

Het spijt mij dat de heer Dierickx niet meer aanwezig is, maar dit stuit uiteraard op de tegenspraak van notoire unitaristen die, in een bijna slaapverwekkende uitstalling van pedanterie, subsidiariteit vertalen als bevoegdheid aan voogdorganen om bevoegdheden goedgegunstig af te staan aan de volkeren die aan hun hoede zijn toevertrouwd.

Welnu, mijn interpretatie van subsidiariteit is andersom : subsidiariteit berust wel degelijk op de bevoegdheid van de kleinste kring in de gemeenschap, de bevoegdheid van de volkeren, die enkel aan bovenliggende niveau's moeten afstaan wat zij zelf willen afstaan, wat zij zelf beslissen over wat gemeenschappelijk moet worden uitgevoerd ; dit moet hen niet worden voorgekauwd door het bovenniveau. Dat is de correcte interpretatie van subsidiariteit.

Ik ben er dan ook van overtuigd dat meerderen, ook in de Europese instellingen dit hebben begrepen. Er wordt nu immers een bijkomende verklaring over het begrip subsidiariteit, ter invulling van het volledige **begrip**, aangekondigd door Europeërs die iets zwaarder wegen dan de notoire unitaristen die zoëven het woord namen.

Collega's, samengevat wens ik te stellen : indien deze regering er zeker van wil zijn dat zij niet autoritair bestuurt, dan zal zij allereerst het Vlaams Blok-voorstel tot volksraadpleging moeten behandelen.

Mijn concrete vragen zijn : ten eerste, zal de regering deze volksraadpleging zelf uitschrijven of minstens de Vlaamse Raad vragen zich bij hoogdringendheid over het voorstel ter zake te buigen en dat, om correct te zijn, voorafgaand aan de goedkeuring van het verdrag ?

Ten tweede, indien de regering Vlaams-Brabant wil beschermen te-

gen verdere culturele en **urbanistische** wanoperaties, dan zal nu reeds moeten worden aangekondigd dat een beroep wordt gedaan op de **afwijkingsclausule**. Concrete vraag : zal de regering een beroep doen op de voorziene afwijkingsclausule in artikel 8b van het verdrag ? Vermits de artikelen van het verdrag die de gemeenschap aanbelangen aan onze goedkeuring worden voorgelegd, meen ik dat ook deze **afwijkingsclausule** volledig onder onze bevoegdheid valt. Daarom stel ik de zeer concrete vraag : zal de regering hierop een beroep doen ?

Ten derde, indien de regering het geringschattende regio wil vervangen door Vlaamse natie, dan zal zij erop moeten toezien dat de natiegrenzen worden geëerbiedigd, wat onmogelijk kan gebeuren door het toedoen van een minister die de ganse lidstaat België zal moeten binden ; dit kan enkel door Vlamingen gebeuren. Concrete vraag : zal de minister bij de Europese instellingen een voorstel indienen dat de Vlaamse regio omschrijft, waarvan de grenzen gelijk zijn aan de grenzen van de Vlaamse onafhankelijke natie in wording. Hiermee bedoel ik : zal hij het initiatiefrecht niet overlaten aan vertegenwoordigers van een bevoegde lidstaat, maar zal hij zelf, in een correcte invulling van subsidiariteit, ter zake initiatieven nemen en voorstellen welke de grenzen van de eigen regio zijn en wat er binnen die grenzen valt ?

Tot slot wil ik er, om de **opmerkingen** te kwader trouw reeds vooraf te beantwoorden, ten overvloede de nadruk op leggen dat ik een voorstander ben van Europa. Ik ben evenwel een voorstander van een **Europese confederatie** der samenstellende volkeren. De betuttelende en centralistische eenheidsbrij waarin het subsidiariteitsprincipe niet wordt ingevuld, vormt geen aanloop naar een goede samenwerking. Een goede samenwerking moet respect opbrengen voor de eigenheid van de samenstellende delen. Dat respect mag niet worden voorbehouden aan de grotere volkeren, maar moet in volheid gelden voor alle samenstellende volkeren, dus ook voor het **Deense**.

Onze verantwoordelijkheid is het verdedigen van het Vlaamse volk. Deze verdediging gebeurt volgens mij het beste door de afwijzing van het verdrag. (**Applaus bij het VB**)

De voorzitter : De heer Geens heeft het woord.

De heer G. Geens (op de tribune) : Mijnheer de voorzitter, in deze korte toespraak zou ik een aantal aspecten, die voor de Vlaamse Gemeenschap en voor Vlaanderen belangrijk zijn, even willen toelichten.

Door de ratificatie van het verdrag van Maastricht treedt de Vlaamse Gemeenschap als politieke entiteit in de Europese Gemeenschap. Ik weet wel dat men deze uitspraak moet relativeren, maar dit is voor Vlaanderen een historisch ogenblik.

Tot op heden werden in de Vlaamse Raad een aantal internationale verdragen goedgekeurd. Deze verdragen legden de Vlaamse Gemeenschap verplichtingen op en kenden haar rechten toe, maar werden gesloten door de federale regering.

In de toekomst zullen de Vlaamse politieke organen — dit wil zeggen de regering en de Vlaamse Raad — bij de besluitvorming worden betrokken. Dit betekent niet minder dan de internationale erkenning als politieke entiteit van de Vlaamse Gemeenschap. In wat meer dichtelijke termen zou ik ook kunnen zeggen dat Vlaanderen nu midden in de vaart der volkeren staat.

Het verdrag van Maastricht opent de toegang tot de Europese Raad van Ministers voor de Ministers van de Vlaamse regering. Zij zullen mee beslissen over alle materies waarvoor de gemeenschappen in ons land bevoegd zijn.

Dit heeft ook interne consequenties. Dit betekent dat de Vlaamse gemeenschapsministers politiek verantwoordelijk zullen zijn voor de Vlaamse Raad inzake de beslissingen van de Europese Ministerraad.

Met andere woorden, de ministers zullen kunnen worden geïnterpeleerd over de beslissingen van de Eu-

Geens

ropese Ministerraad. De Vlaamse Raad kan zelfs de beslissingen van de Europese Ministerraad verwerpen, wat tot op heden nog niet het geval was.

Het was de voorbije jaren onmogelijk om de federale regering, die beslissingen nam in de Europese Minister-raad met betrekking tot bijvoorbeeld het onderwijs, in deze vergadering daarover te ondervragen. De Vlaamse minister van Onderwijs kon men dus niet ondervragen over een beslissing die was genomen door de Europese Ministerraad. Dit was een res **inter alios acta**.

Aangezien we de beslissingen mee zullen nemen, kunnen we de ministers ondervragen en eventueel een beslissing verwerpen.

De voorzitter : De heer Dierickx heeft het woord.

De heer L. Dierickx : Mijnheer Geens, er bestaat de bijkomende moeilijkheid waarover minister Claes in de commissie voor Buitenlandse Zaken heeft gesproken. Wanneer één van de gemeenschappen of één van de gewesten neen zegt, dan moet de Belgische minister zich in de Ministerraad bij de stemmingen onthouden. Wanneer die minister over de zaak geïnterpelleerd wordt, kan deze er zich vanaf maken door te zeggen dat de betrokken interministeriële conferentie verdeeld was zodat hij zich bij de stemming moest onthouden. Dat betekent dat de betrokken minister geen verantwoording meer moet afleggen aan de Belgische democratie. De minister is verantwoordelijk ten opzichte van de interministeriële conferentie en niet meer ten opzichte van het parlement.

De heer G. Geens : Mijnheer Dierickx, de moeilijkheid die u aanhaalt is inderdaad reëel. Wanneer echter een gemeenschapsminister namens België deelneemt aan een Europese Ministerraad dan moet er voorafgaand overleg zijn tussen de gemeenschapsministers die voor de materie bevoegd zijn. Wanneer zij tot een ak-

koord komen, is er geen enkel probleem. Wanneer zij niet tot een akkoord komen dan ontstaat inderdaad de situatie die u schetst. Wanneer de Vlaamse minister zich onthoudt dan is er niettemin een politieke beslissing gevallen. Zijn stem telt niet mee in de besluitvorming maar België heeft zich politiek geëngageerd.

Er is nog steeds het probleem van de beurtrol, waarover men **voorafgaandelijk** akkoord moet gaan. In de Ministerraad staat de minister echter heel alleen wanneer om zijn standpunt wordt gevraagd. Hij zal zijn stem moeten verantwoorden voor de interministeriële conferentie én voor het parlement. Dat is de democratische controle waarover ik hier heb willen spreken.

De heer L. Dierickx : Hij kan antwoorden dat hij zich in de Minister-raad heeft onthouden niet omdat de Vlaamse Gemeenschap dat heeft gevraagd maar omdat de Duitstalige Gemeenschap vond dat hij zich moest onthouden. Daar staan wij voor een enorm democratisch deficit. Dat moet U toch toegeven.

U hebt gelijk wanneer u zegt dat een Belgische onthouding in de Europese Ministerraad weinig belang heeft wanneer er bij unanimitieit wordt gestemd. Het probleem rijst echter wanneer er in de Ministerraad met een gekwalificeerde meerderheid moet worden gestemd. Het ontbreken van de Belgische positieve stem kan er dan oorzaak van zijn dat er geen beslissing wordt genomen. Wanneer wij blijven beweren dat de federalisering in ons land alleen maar goed is voor de democratie zeggen wij een onwaarheid. Dan spreek ik nog niet over de samenwerkingsakkoorden die de parlementaire democratie buiten spel zetten.

Minister-president L. Van den Brande : Wij verkeren nu in een overgangperiode en dit op een dubbel vlak. Er is de nieuwe procedure van Maastricht en er is een nieuwe stap in de staatshervorming.

Mijnheer Dierickx, ik meen dat het volstaat om naar de Bondsrepubliek te verwijzen, waar ik vaak zag dat op

het vlak van beroepsopleiding en aanverwante aangelegenheden, die behoren tot de bevoegdheid van de Länder en waarvoor in de Europese raad van arbeid en sociale zaken een besluit moest worden genomen, de procedure die wij nu tot stand willen brengen, werd toegepast. De verschillende Länder vaardigen iemand af voor een bepaalde periode. Die persoon geeft in de Europese Raad het standpunt van de Länder weer. Het komt vaak voor dat de Duitse collega's zegden dat zij op een bepaalde dag niet in staat waren om over een onderdeel een beslissing te nemen.

Zij deelden ons dan schriftelijk of op een volgende vergadering hun standpunt mee en men kon tot besluitvorming komen. Ik ontken niet dat een regeling tot stand moet worden gebracht, waardoor alles behoorlijk wordt georganiseerd, opdat wij op een behoorlijke manier aan de vergaderingen kunnen deelnemen. Zowel mijn voorganger als ikzelf zijn daar grote voorstanders van.

Ik meen niet dat er een politiek probleem op het vlak van het deficit is. U beweert dat de Duitstalige Gemeenschap ons vraagt om ons te onthouden. Ik denk niet dat dit het mechanisme is. Het is alleen wanneer er tegengestelde meningen zijn, dat het besluit zou kunnen zijn dat er geen mening naar voren kan worden gebracht. Dat is toch een belangrijk verschil. Het Vlaamse parlement kan uitdrukkelijk meedelen dat zijn opinie tegengesteld is aan de opinie van een andere gemeenschap of gewest en dat dit in een onthouding resulteert. Het andere gewest of de andere gemeenschap wordt dus niet gevraagd zich te onthouden.

Mijnheer de voorzitter, wanneer ik zeg dat ik geloof in het Sint-Michielsakkoord, waarvan ik meen dat het nagenoeg, en ik beklemtoon dat, het tienpuntenprogramma invult, dan is dat opdat voor het eerst een besluitvorming zou kunnen tot stand komen, waarvoor de basis niet alleen het oplossen van communautaire conflicten is, maar dat het ons tevens een stap vooruit brengt in de bevoegdheidsverhouding tussen de

Van den Brande

deelstaten aan de ene kant en het federale niveau aan de andere kant. Een onderdeel hiervan is het uitwerken van een werkzame formule.

De heer G. Geens : Dat is nu het probleem op het Belgische vlak. Er is evenwel ook nog het andere aspect, waaraan voorzitter Van den Brande heeft herinnerd. Het gevolg hiervan is dat de Vlaamse minister een Europese beslissing kan blokkeren.

Wanneer het gaat over een probleem waarvoor unanimité is vereist, kon België inderdaad een Europese beslissing blokkeren. In de toekomst kan een Vlaamse, een Franstalige of eventueel een Duitstalige minister de gehele machine blokkeren, waarbij dan de politieke verantwoordelijkheid op Europees vlak geldt. De Vlaamse Raad kan vervolgens de betrokken minister interpellieren. De minister zal op deze interpellatie moeten antwoorden, dat is immers de kern van de democratie. Indien het antwoord onvoldoende is, wordt hij wandelen gestuurd.

Nu keuren wij hier goed wat door de nationale regering is aanvaard. Later zullen een aantal Europese beslissingen alleen hier moeten worden goedgekeurd. Zij zullen niet meer naar het nationale parlement worden gezonden.

Wij komen terug bij het politieke spel. Als men spreekt van het democratisch deficit dan is dat één van de middelen om dit op te lossen.

Het verdrag van Maastricht geeft geen uitsluitel over de verruiming van de bevoegdheid van het Vlaamse parlement op Europees vlak. Het verdrag van Maastricht heeft de bevoegdheden van de Europese parlementaire vertegenwoordiging niet aanzienlijk uitgebreid. Het parlement is daar niet erg versterkt uitgekomen wat kan worden betreurd. A fortiori werd geen parlementaire bevoegdheid toegekend aan regionale parlementen.

Er is wel voorzien in de oprichting van een consultatieve raad van de re-

gio's. Ik wil beklemtonen dat de bevoegdheden van die raad niet onbelangrijk zijn. Wij zullen dat ernstig moeten nemen. Er wordt niet onmiddellijk aan de politieke besluitvorming deelgenomen, maar gelet op de bevoegdheden en het feit dat het gaat over democratisch aangewezen instellingen kan het gewicht daarvan inderdaad groot zijn. Dat hangt vanzelfsprekend af van de waarde van de personaliteit van de raad van de regio's. Dat is evident.

In de tweede plaats wil ik de aandacht vestigen op een zeer belangrijke bepaling van het verdrag met name het feit dat de Europese Gemeenschap voortaan bepaalde bevoegdheden zal hebben op het vlak van onderwijs en cultuur. Dat was vroeger niet of slechts in zeer beperkte mate het geval en dan enkel op zijdelingse wijze. De Europese Gemeenschap kon, inzake onderwijs, beslissingen nemen via de beroepsopleiding. Aldus werd het onderwijs versmald tot de opleiding tot een beroep en de waarde daarvan voor het bedrijfsleven. Zo konden ook zaken van culturele aard worden besproken maar slechts via de economische kant met name bijvoorbeeld de media of de boekenprijs. Dit was dus een indirecte bevoegdheid. Nu gebeurt dit rechtstreeks in die zin dat de gemeenschap daarop, via het verdrag, rechtstreekse impact heeft.

De invoeging van een culturele en van een onderwijsparagraaf is dan toch in zeer belangrijke mate het werk geweest van de Vlaamse regering. Zo heeft de voormalige gemeenschapsminister van Cultuur, de heer Dewael, daaraan meegewerkt evenals wijlen de gemeenschapsminister van Onderwijs, de heer Coens. Het is dank zij de inspanningen van de Belgische instanties — samen met die van andere landen — dat dit is gebeurd. Ik kom daarop straks nog terug.

Nogmaals, dit verhoogt de verantwoordelijkheid van de Vlaamse gemeenschapsminister. Hij moet desgevallend mee de gekwalificeerde meerderheid leveren ; zelfs moet hij mee voor eenparigheid van de stemmen zorgen. Dit betekent een enor-

me verantwoordelijkheid. Op een bepaald moment oordeelt hij in feite over het al dan niet nemen van een Europese beslissing.

In twee gevallen is dat uiterst belangrijk. Voor onderwijs wordt een gekwalificeerde meerderheid voorzien. Inzake cultuur geldt zelfs de unanimiteitsregel. Dit gaat in tegen de algemene regel van het verdrag. Immers, in een politieke unie werkt men vanzelfsprekend met meerderheidsbeslissingen.

De Europese regio's hebben elk hun eigen identiteit. Vooral op deze twee hogergenoemde domeinen komt die bijzonder tot uiting. Zo wordt beklemtoond welk belang zij hechten aan de beveiliging en bevordering van hun eigen cultuur. Europa mag geen melting pot zijn. Het moet recht laten wedervaren aan de verschillende culturen. Europa moet de culturele diversiteit in stand houden en nieuwe mogelijkheden geven voor groei en eigenheid. De verscheidenheid in éénheid blijft essentieel.

Het moeilijkste punt is het subsidiariteitsprincipe. Het kwam hier reeds herhaaldelijk ter sprake. Eigenlijk is dit een moeilijk woord voor een eenvoudige stelregel : alles op zijn plaats. Macht moet worden uitgeoefend op het niveau waar dit het best kan. Ooit drukte ik dit uit als volgt : Wat we zelf doen, doen we beter. Of moeten we beter doen.

De heer A. Kempinaire : Is dat zo ?

De heer G. Geens : Mijnheer Kempinaire, u moet daarover niet verwonderd zijn. Uw collega's die destijds deel uitmaakten van de Vlaamse regering, hebben dat doel toen ook mee nagestreefd en bewerkstelligd.

Het essentiële van decentralisatie is precies het toekennen van de macht aan wie het best geschikt is om een specifiek deel ervan uit te oefenen. Tegen machtsusurpatie moet men zich verzetten. Machtsaanwinst door een hogere autoriteit moet inderdaad worden vermeden. De positieve formulering daarvan is het subsidiariteitsprincipe : de bevoegdheid wordt uitgeoefend waar dit het best kan. Een hogere overheid moet niet

Geens

doen wat een lagere overheid best zelf kan doen. In principe is dit eenvoudig, maar in de praktijk kent men wel wat meer moeilijkheden.

Het grootste probleem bestaat precies in het ontbreken van teksten. Men zou een Europese Grondwet kunnen opstellen en daarin opsommen welke bevoegdheden op welk niveau moeten worden uitgeoefend. Men zou ook in de Belgische Grondwet kunnen aanduiden welke bevoegdheden de federale overheid gaat uitoefenen en welke aan de regionale overheden worden voorbehouden.

De voorzitter : De heer Van Hauthem heeft het woord.

De heer J. Van Hauthem : Mijnheer Geens, ik ben het eens met uw omschrijving van het begrip subsidiariteit. Niet alleen door het verdrag van Maastricht, maar ook op basis van wat reeds naar het Europese niveau werd overgeheveld, moet men zich afvragen of het ook in de praktijk wordt gebracht zoals u het omschrijft.

Ik geef een voorbeeld. Het Europese Hof van Justitie heeft gesteld dat het in Vlaanderen niet noodzakelijk is Nederlands te gebruiken voor de vermeldingen op de verpakking van voedingswaren. Ik vraag mij dan ook af of deze bevoegdheid wel terecht aan het Europese niveau werd toegekend ? Is het niet logischer dat Vlaanderen zelf zou kunnen bepalen in welke taal de gebruiksaanwijzing en de omschrijving van ingrediënten op een verpakking dienen gesteld ? Het gaat hier toch om voedingswaren die onze bevolking koopt !

Buiten dit voorbeeld zijn er nog andere. Ik stel vast dat het subsidiariteitsbeginsel dus niet wordt toegepast op de door u beschreven manier.

De heer G. Geens : Collega, u neemt mij de woorden uit de mond want ik wilde juist zeggen dat er bij de toepassing eerder een gebrek is aan een politieke cultuur op dat vlak. wat veel erger is dan het ontbreken van teksten.

Wij komen uit een periode van tweehonderd jaar natie-staat, l'état **nation**, die eigenlijk gaandeweg altijd meer en meer bevoegdheden naar zich heeft getrokken. Dat is trouwens uitgemond in een overdreven centralisme ; nu gaan we de andere richting uit. In het nieuwe Europa bestaat dat gevaar ook, want op Europees niveau gaat men dikwijls denken het eigenlijk beter te kunnen dan de lidstaten en a fortiori beter dan de regio's. Als men het probleem bekijkt op het Belgische vlak dan krijgt de Belgische staat steeds minder bevoegdheden. Enerzijds gaat een groot aantal bevoegdheden naar Europa, en anderzijds hebben wij door de opeenvolgende **staats**hervormingen meer en meer bevoegdheden naar de gemeenschappen en de gewesten overgeheveld. Dan is natuurlijk het adagium van toepassing dat u allemaal kent : la **nature** a l'horreur du vide. Het gevaar is niet denkbeeldig dat de lidstaat, ontdaan van een aantal Europese bevoegdheden, sommige bevoegdheden van de lagere besturen terugneemt. Daarom is het belangrijk dat wij een politieke cultuur aankweken waarbij wij inderdaad erkennen dat het ene niveau het beter kan dan het andere. Wie daarover precies gaat oordelen, staat nog niet vast. Er zijn voorstellen om een charter van de subsidiariteit op te stellen maar in afwachting daarvan zullen wij moeten roeien met de riemen die wij hebben. In essentie is dit vanzelfsprekend een bij uitstek aangewezen middel om het democratisch deficit op te vullen, met name dat de beslissingen worden genomen daar waar men best de oplossingen kan geven.

Vlaanderen heeft in het opstellen van het nieuwe verdrag een belangrijke rol gespeeld. Op de conferentie van het Europa van de Regio's op 25 april 1990 te Brussel hebben we in de slot-resolutie duidelijk de principes **geformuleerd** die in het verdrag van Maastricht moesten worden ingeschreven. Ik herhaal ze even.

Ten eerste, een federatieve structuur met een opbouw op drie niveau's : de regio's, de lidstaten, de unie. Ten tweede, duidelijk afgebakende be-

voegdheden volgens het beginsel van de subsidiariteit. Ten derde, de deelneming aan de besluitvorming in de Raad van Ministers door de vertegenwoordiger van de regio. Ten vierde, de inschrijving van een mogelijke bevoegdheid van de Europese Unie inzake cultuur en onderwijs, en van waarborgen voor het respect van de taalkundige en culturele rechten. Collega Martens komt daar straks even op terug. Ten vijfde, de directe toegang tot het Europese Hof van Justitie. Ten slotte, de oprichting van een onafhankelijke raad van regio's met informatie-, advies-, initiatief- en klachtrecht.

Welnu, die punten staan in het verdrag. Bij de voorbereiding van de intergouvernementele conferentie werden deze prioriteiten van de Vlaamse Gemeenschap duidelijk gesteld en in het Belgische standpunt verwerkt. Dank zij de steun van andere federale landen in Europa, meer bepaald van de Duitse Bondsrepubliek, en de persoonlijke inzet van de Belgische eerste minister Wilfried Martens, werd ons standpunt in ruime mate vertaald in het verdrag van Maastricht. Niemand kan ontkennen dat het optreden van de regio's een aantal wezenlijke verworvenheden heeft opgeleverd.

Vlaanderen herovertoert aldus de historische positie die het gedurende eeuwen in Europa heeft bekleed. Steeds stonden wij op de voorpost bij de nieuwe ontwikkelingen op politiek, cultureel, spiritueel, wetenschappelijk, sociaal en economisch vlak. Nu worden wij weer binnen Europa als politieke entiteit erkend.

Ik heb mij altijd verzet en zal mij blijven verzetten tegen de vrees voor Europa, de eurofobie, die bij bepaalde Vlamingen leeft. Onze eigen cultuur wordt door Europa niet bedreigd. De geschiedenis leert ons dat de Vlaamse cultuur gedurende eeuwen alle aanvallen heeft getrotseerd, zelfs die van de eigen staat, en er altijd zegevierend is uitgekomen. Dank zij onze ligging op het kruispunt van de Romaanse, de Germaanse en de Angelsaksische cultuur waren wij steeds in staat onze eigen cultuur te verrijken met het beste uit de

Geens

grote culturele en spirituele stromingen. Deze confrontaties hebben onze eigen cultuur steeds versterkt. Er is geen enkele reden om te veronderstellen dat dit in de toekomst ook niet kan, maar het veronderstelt inzet, creativiteit en besef van eigenwaarde. Dit is de hoofdpoging voor het Vlaamse culturele beleid.

Hetzelfde geldt trouwens voor de aanwezigheid van Brussel als feitelijke Europese hoofdstad binnen de Vlaamse regio. Toen de Vlaamse Raad in 1983 Brussel uitriep tot hoofdstad van de Vlaamse Gemeenschap, nam hij een historische beslissing met verstrekkende betekenis.

Dat was geen gemakkelijke beslissing en wij mogen daar zeker nooit spijt over hebben. In de internationale nieuwscommuniqués vindt men altijd Brussel terug. Brussel geeft de Vlamingen een referentiepunt in de wereld en bovendien — en dat vind ik nog het belangrijkste — is Brussel een venster op de wereld dat moet verhinderen dat de Vlamingen, nu we een politieke identiteit en autonomie hebben, weer onder hun kerktoeren kruipen. Brussel moet de ogen en de geesten van de Vlamingen open houden op de wereld. Ik zie de heren van het Vlaams Blok grimassen maken, maar dat laat ik voor hun rekening.

De voorzitter : De heer Annemans heeft het woord.

De heer G. Annemans : Wat is voor Duitsland, voor Frankrijk, voor Groot-Brittannië het venster op de wereld? Is dat telkens de hoofdstad? Wat is voor Italië het venster op de wereld? Rome of Milaan?

De voorzitter : De heer Geens heeft het woord.

De heer G. Geens : Een vergelijking gaat niet altijd op, mijnheer Annemans. De landen die u citeert, hebben op zichzelf al een naam in de wereld. Om van de Vlamingen wereldburgers te maken, moet men ze bestendig confronteren met een punt dat centraal staat in de wereld en dat is voor ons Brussel.

De heer G. Annemans : Wat is voor de Zwitsers het venster op de wereld?

De heer G. Geens : Mijnheer Annemans, mocht u met mij akkoord gaan, zou ik aan mezelf beginnen twijfelen.

De heer G. Annemans : Zonder dat Brussels Gewest hadden wij dus geen venster op de wereld. Het Brussels Gewest is volgens u het enige alternatief voor de kerktoeren. Gelukkig hebben we dus dat derde gewest!

De heer G. Geens : Een sterk expanderende agglomeratie houdt vanzelfsprekend gevaren in, maar dat geldt voor alle grote steden in de wereld. Een grote stad schept problemen voor haar omgeving.

Trouwens, als de Vlaamse cultuur niet kan overleven wegens de aanwezigheid van andere culturen en talen van enkele tienduizenden of honderdduizenden personen, dan is het slecht met haar gesteld. De aanwezigheid van diverse culturen in het hart van Vlaanderen vormt precies een rijkdom omdat dit de eigen cultuur verruimt. De mogelijkheid daartoe moet men aangrijpen. De kwalijke effecten die kunnen voortvloei-

uit de smeltkroes, moeten met maatregelen ad hoc worden weggewerkt. **(Protest van de heer Annemans)**

Mijnheer Annemans, het is toch niet omdat uw dak lekt, dat u heel uw huis afbreekt? Neen, u moet het dak herstellen zodat u een beter huis krijgt. Mijn pleidooi zou er u toch moeten toe aanzetten om uw standpunt enigszins te herzien.

Ik concludeer: Vlaanderen moet een krachtadig en enthousiast ja — ik verheug mij erover dat dit inderdaad zal gebeuren — uitbrengen. Midden in de vaart is altijd onze plaats geweest en dat moet zo blijven. Nu wij een volwaardige politieke entiteit worden, zijn de mogelijkheden daartoe groter dan ooit. **(Applaus bij CVP, SP, PW en VU)**

REGELING VAN DE WERKZAAMHEDEN

De voorzitter : Hiermede zijn wij aan het einde gekomen van onze werkzaamheden voor deze voormiddag.

Wij komen deze namiddag om 14.15 uur opnieuw bijeen om onze agenda verder af te handelen.

De vergadering is gesloten.

— **De vergadering wordt gesloten om 12.46 uur.**
